EASO praktinis vidaus apsaugos alternatyvos taikymo vadovas

EASO praktinių vadovų rinkinys

2021 m. gegužės mėn.

Rankraštis parengtas 2021 m. gegužės mėn.

Nei Europos prieglobsčio paramos biuras (EASO), nei joks EASO vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už toliau pateikiamos informacijos naudojimą.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2023

© Europos prieglobsčio paramos biuras, 2021

PDF	ISBN 978-92-9465-582-0	doi:10.2847/75199	BZ-08-21-164-LT-N
Print	ISBN 978-92-9403-114-3	doi:10.2847/42013	BZ-08-21-164-LT-C

Patikslintas leidimas su pakeistu viršelio atvaizdu.
Viršelio atvaizdas, Eoneren © iStock, 2019

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį. Norint naudoti ar atgaminti nuotraukas ir kitą medžiagą, kurių autorių teisės nepriklauso EASO, reikia gauti tiesioginį autorių teisių turėtojų leidimą.

Apie vadovą

Kodėl buvo parengtas šis praktinis vadovas? Europos prieglobsčio paramos biuro (EASO) misija yra remti Europos Sąjungos valstybes nares ir asocijuotąsias šalis (ES+ šalys ([1])), be kita ko, rengiant bendrus mokymus, bendrus kokybės standartus ir bendrą informaciją apie kilmės šalį (IKŠ). EASO bendras praktines priemones ir rekomendacijas rengia atsižvelgdamas į savo bendrą tikslą padėti valstybėms narėms parengti bendroje Europos prieglobsčio sistemoje (BEPS) taikomus bendrus standartus ir kokybiškas procedūras.

Kaip buvo parengtas šis vadovas? Šį vadovą parengė Europos Sąjungos valstybių narių ekspertai (valstybės narės), įskaitant vertingą Europos Komisijos, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro (UNHCR) ir Europos pabėgėlių ir tremtinių tarybos (ECRE) indėlį ([2]). Rengimo procesą palengvino ir koordinavo EASO. Prieš parengiant galutinę vadovo versiją dėl jos buvo konsultuojamasi su visomis ES+ šalimis per EASO prieglobsčio procedūrų tinklą.

Kas turėtų naudotis šiuo vadovu? Šis vadovas visų pirma skirtas atsakingiems prieglobsčio srities pareigūnams, apklausos rengėjams ir sprendimų priėmėjams, taip pat politikos formuotojams, dirbantiems nacionalinėse sprendžiančiosiose institucijose. Be to, ši priemonė yra naudinga kokybę užtikrinantiems pareigūnams ir patarėjams teisės klausimais, taip pat bet kuriam kitam asmeniui, dirbančiam tarptautinės apsaugos srityje tiek, kiek tokia apsauga yra susijusi su ES aplinkybėmis.

Kaip naudotis šiuo vadovu? Šį vadovą dėl vidaus apsaugos alternatyvos (VAA) sudaro šešios dalys. 1) teisinis pagrindas; 2) procedūrinės garantijos, įskaitant tokius aspektus kaip įrodinėjimo prievolė; individualus vertinimas, galimybė ginčyti VAA taikymą; 3) pradiniai požymiai, susiję su tuo, ar reikia svarstyti galimybę taikyti VAA; 4) galimos VAA vietos nustatymas; 5) VAA kriterijų vertinimas; 6) konkrečių profilių nagrinėjimas ir su jais susijusios problemos. Baigiamajame skyriuje aptariamos konkrečios aplinkybės, susijusios su VAA taikymu, visų pirma atsižvelgiant į proceso nutraukimą ir paskesnius prašymus. Vadovo pabaigoje pateikiama svarbiausių ES teismų sprendimų šioje srityje santrauka ir teisinės nuorodos.

Šis vadovas turėtų būti skaitomas kartu su *EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniu vadovu*.

Pažymėtina, kad šiame dokumente nepateikiamos su konkrečia šalimi susijusios rekomendacijos. Tokias rekomendacijas, susijusias su vidaus apsaugos alternatyvos taikymu tam tikrose kilmės šalyse, galima rasti EASO paskelbtose šalies gairėse: https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/country-guidance.

Kaip šis vadovas yra susijęs su nacionalinės teisės aktais ir praktika? Tai rekomendacinė konvergencijos priemonė, kuri nėra teisiškai įpareigojanti. Joje aptariami standartai, dėl kurių pasiektas bendras sutarimas.

Atsakomybės ribojimas
Šis vadovas buvo parengtas nedarant poveikio principui, kad tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas gali autoritetingai aiškinti ES teisę.

([1]) 27 Europos Sąjungos valstybės narės, įskaitant Islandiją, Lichtenšteiną, Norvegiją ir Šveicariją.

([2]) Pažymėtina, kad galutinėje vadovo versijoje nebūtinai atsispindi UNHCR arba ECRE nuomonės.

Turinys

Santrumpų sąrašas **3**

Įžanginis žodis **4**

1. Teisinis pagrindas **5**
1.1. Vidaus apsaugos alternatyva tarptautinėje teisėje 5
1.2. Priskyrimo direktyva 5
1.3. Europos teismų praktika 6

2. Procedūrinės garantijos **8**
2.1. Individualus vertinimas 8
2.2. VAA nagrinėjimo procese 8
2.3. Įrodinėjimo prievolė 10
2.4. Galimybė prašytojui ginčyti VAA taikymą 11

3. Pradiniai požymiai, kuriais remiantis svarstoma arba nesvarstoma galimybė taikyti VAA **12**
3.1. Persekiojimo vykdytojas 12
3.2. Individualūs aspektai 13

4. Galimos VAA vietos nustatymas **14**
4.1. Su bendrosiomis aplinkybėmis susiję veiksniai 14
4.2. Su individualiomis aplinkybėmis susiję veiksniai 15

5. VAA kriterijų vertinimas **16**
5.1. Saugumas VAA vietoje 16
5.2. Kelionė ir atvykimas į VAA vietą 20
5.3. Pagrįstos galimybės apsigyventi VAA vietoje 21

6. Konkrečių profilių nagrinėjimas ir su jais susiję uždaviniai **27**
6.1. Vienišas sveikas suaugęs vyras 27
6.2. Darbingo amžiaus susituokusios poros be vaikų 28
6.3. Vieniša moteris, neturinti vyrų pagalbos tinklo 28
6.4. Šeimos su vaikais 29
6.5. Su seksualine orientacija ir lytine tapatybe susiję profiliai 29
6.6. Nelydimi vaikai 30
6.7. Vyresnio amžiaus prašytojai 31
6.8. Sunkiomis ligomis sergantys arba sunkią negalią turintys prašytojai 32

7. Specialiosios nuostatos **33**
7.1. Pabėgėlio statuso panaikinimas išnykus aplinkybėms 33
7.2. Kartotiniai prašymai 35

1 priedas. Teismų praktika **36**
Europos teismų praktika 36
Nacionalinių teismų praktika 41

Santrumpų sąrašas

EASO	Europos prieglobsčio paramos biuras
ES	Europos Sąjunga
ES+	Europos Sąjungos valstybės narės ir asocijuotosios šalys
EŽTK	Europos žmogaus teisių konvencija
EŽTT	Europos Žmogaus Teisių Teismas
IKŠ	informacija apie kilmės šalį
Pabėgėlių konvencija	1951 m. Konvencija dėl pabėgėlių statuso ir jos 1967 m. Protokolas, kuris ES prieglobsčio *acquis* sistemoje vadinamas Ženevos konvencija
PD	2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų
PD (nauja redakcija)	2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija)
PPD (nauja redakcija)	2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija)
UNHCR	Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras
VAA	vidaus apsaugos alternatyva
Valstybės narės	Europos Sąjungos valstybės narės

Įžanginis žodis

Pagal Direktyvą 2011/95/ES (toliau – naujos redakcijos PD ([3])) valstybės narės, vertindamos tarptautinės apsaugos prašymą, gali nustatyti, kad prašytojui tarptautinė apsauga nereikalinga, jeigu kurioje nors kilmės šalies dalyje jis gali pagrįstai nesibaiminti persekiojimo ir jam nekyla realus didelės žalos pavojus arba jis gali naudotis apsauga nuo persekiojimo ir didelės žalos. Prašytojas taip pat turėtų turėti galimybę saugiai ir teisėtai keliauti į siūlomą vidaus apsaugos alternatyvos (VAA) vietą ir į ją atvykti, taip pat pagrįstai tikėtis joje apsigyventi. Remiantis naujausia, iš atitinkamų šaltinių ([4]) gauta informacija, būtina atsižvelgti į bendrąsias toje šalies dalyje vyraujančias aplinkybes ir asmenines prašytojo aplinkybes.

Šiame praktiniame vadove paaiškinama, kad apsaugos VAA vietoje poreikių vertinimas yra glaudžiai susijęs su pagrindiniais apsaugos poreikių ir rizikos, kylančios visoje kilmės šalyje, vertinimo aspektais. Be to, paaiškinami papildomi reikalavimai, reikalingi norint taikyti VAA, pvz., tikslingas apsigyvenimas pasiūlytoje VAA vietoje, kurį taikydamos nacionalinės institucijos turi atsižvelgti į siūlomos VAA vietos socialinę ir ekonominę padėtį. Nagrinėjant VAA prašymą, reikia pabrėžti teigiamą siūlomos apsaugos pobūdį. Taip yra todėl, kad naujos redakcijos PD 8 straipsnį galima taikyti tik įvykdžius jame nustatytus reikalavimus.

Be to, kalbant apie VAA prašymą, pažymėtina, kad įrodinėjimo prievolė perkeliama nacionalinei administracijai. Nacionalinė administracija privalo įrodyti, kad prašytojui tarptautinė apsauga nereikalinga dėl to, kad jis gali apsigyventi alternatyvioje vietoje, esančioje konkrečioje kilmės šalies dalyje.

Nagrinėjant VAA prašymą, dėmesį reikia atkreipti į prašytojų, turinčių specialiųjų poreikių, susijusių su procedūrinėmis garantijomis, nustatymą ir imtis būtinų priemonių jiems padėti ([5]). Atitinkamai pirmiausia reikėtų atsižvelgti į vaiko interesus ([6]).

Nacionalinės teisės aktuose ir praktikoje VAA taip pat gali būti vadinama vidinio persikėlimo alternatyva, perkėlimo alternatyva, taip pat kitais terminais. Šiame praktiniame vadove pirmenybė teikiama terminui „vidaus apsaugos alternatyva“, siekiant užtikrinti nuoseklumą su ES teisės aktais ir paskelbtais EASO leidiniais.

Sąvoka „kilmės vieta“ vadove vartojama kaip priešprieša VAA vietai. Kilmės teritorija paprastai yra gimtoji vieta kilmės šalyje. Tai gali būti gimimo vieta arba vieta, kurioje asmuo užaugo, arba vieta, kurioje prašytojas apsistojo ir gyveno, todėl su ja prašytoją sieja glaudūs ryšiai ([7]).

([3]) 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija) (OL L 337, 2011 12 20), įskaitant konkrečias nuorodas į 26 ir 27 konstatuojamąsias dalis ir 7 ir 8 straipsnius.

([4]) Naujos redakcijos PD 7 straipsnio 3 dalis.

([5]) Dėl specialiųjų poreikių turinčių asmenų nustatymo žr. papildomą informaciją, pateikiamą EASO IPSN priemonėje, prieinamoje šiuo adresu: https://ipsn.easo.europa.eu/. Taip pat žr. 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija) (OL L 180, 2013 6 29) (naujos redakcijos PPD direktyva) 29 konstatuojamąją dalį ir 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013 6 29) 22 straipsnį.

([6]) Daugiau informacijos žr. naujos redakcijos PD 18 konstatuojamąją dalį ir naujos redakcijos PPD 33 konstatuojamąją dalį.

([7]) Žr. skirsnį „Individualios aplinkybės“, paskelbtą *EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniame vadove*, 2018 m. balandžio mėn.

1. Teisinis pagrindas

1.1. Vidaus apsaugos alternatyva tarptautinėje teisėje

1951 m. Pabėgėlių konvencijoje ([8]) VAA sąvoka neminima ir tai nėra atskiras pabėgėlių teisės principas ar nepriklausomas kriterijus, kuriuo remiantis nustatomas pabėgėlio statusas. Pagal tarptautinę teisę nereikalaujama, kad asmenys, kuriems gresia pavojus, išnaudotų visas galimybes savo šalyje prieš prašydami suteikti prieglobstį. Šis reikalavimas kildinamas iš bendrojo tarptautinės teisės principo, pagal kurį tarptautinė apsauga atlieka tik papildomą vaidmenį ir turėtų būti suteikta tik tais atvejais, kai negalima pasinaudoti nacionaline apsauga ([9]). Iki XX amžiaus 9-ojo dešimtmečio ši koncepcija praktikoje nebuvo taikoma, nes valstybės dažnai buvo suprantamos kaip pagrindinės persekiojimo vykdytojos. Jos taikymas yra susijęs su didėjančiu prašytojų, nuo XX amžiaus 9-ojo dešimtmečio pabaigos bėgančių nuo regioninių grėsmių, skaičiumi. 1995 ir 1999 m. UNHCR pateikė pirmąsias tokios rūšies rekomendacijas dėl tinkamo vidinio persikėlimo alternatyvos taikymo ([10]). Sprendimų priėmėjai vis dažniau ėmėsi taikyti VAA, todėl 2003 m. UNHCR paskelbė papildomas išsamias rekomendacijas dėl tarptautinės apsaugos, kuriai taikoma VAA ([11]).

1.2. Priskyrimo direktyva

Pradinė Priskyrimo direktyva (2004/83/EB) ([12]) buvo pirmoji viršnacionalinė priemonė, kurioje pateiktas bendras VAA aprašymas ([13]).

Naujos redakcijos PD nustatyta įvairi klasifikacija, susijusi su VAA taikymo sąlygomis. Naujos redakcijos PD 8 straipsnyje nustatyta vidaus apsaugos alternatyvos koncepcija, kartu numatant, kad valstybės narės jos neprivalo taikyti.

([8]) JT Generalinė Asamblėja, Konvencija dėl pabėgėlių statuso, 1951 m. liepos 28 d., Jungtinės Tautos, Sutarčių serija, 189 tomas, UNTS, p. 137.

([9]) Schultz, J., *The international protection alternative in refugee law*, Leiden 2019.

([10]) Hathaway, J. ir Foster, M. *Internal Protection/Relocation/Flight Alternative as an Aspect of Refugee Status Determination,* „University of Michigan Law School Scholarship Repository“, 2003.

([11]) UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės: *Vidinio persikėlimo arba perkėlimo alternatyva taikant 1951 m. Ženevos direktyvos 1 straipsnio A dalies 2 punktą ir (arba) 1967 m. protokolą dėl pabėgėlių statuso*, HCR/GIP/03/04, 2003 m. liepos 23 d. Šią koncepciją taip pat galima rasti kituose UNHCR dokumentuose, pvz., UNHCR, *Anotuotos pastabos dėl 2004 m. balandžio 29 d. EB Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304/12, 2004 9 30)*, 2005 m. sausio 28 d.

([12]) 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304/12), toliau vadinama pradine Priskyrimo direktyva.

([13]) Pradinės Priskyrimo direktyvos 8 straipsnis.

Naujos redakcijos PD 8 straipsnis: vidaus apsauga
„1. Vertindamos tarptautinės apsaugos prašymą valstybės narės gali nustatyti, kad prašytojui nereikia tarptautinės apsaugos, jei kilmės šalies dalyje: a) jis nepatiria visiškai pagrįstos persekiojimo baimės arba realaus didelės žalos pavojaus arba b) jis turi galimybę naudotis apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos, kaip apibrėžta 7 straipsnyje, ir į tą šalies dalį jis gali saugiai ir teisėtai keliauti, gali į ją atvykti ir, pagrįstai manoma, kad jis joje įsikurs. 2. Nagrinėdamos, ar prašytojas patiria visiškai pagrįstą persekiojimo baimę ar realų didelės žalos pavojų arba turi galimybę naudotis apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos kilmės šalies dalyje, kaip nurodyta 1 dalyje, valstybės narės, priimdamos sprendimą dėl prašymo, atsižvelgia į bendrąsias toje šalies dalyje esančias aplinkybes ir į asmenines prašytojo aplinkybes, kaip nurodyta 4 straipsnyje. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad iš atitinkamų šaltinių, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro ir Europos prieglobsčio paramos biuro, būtų gaunama tiksli naujausia informacija.“

Pažymėtina, kad **naujos redakcijos PD 8 straipsnis yra diskrecinio pobūdžio**: „<…> valstybės narės **gali** nustatyti, kad prašytojui nereikia tarptautinės apsaugos <…>.“ Todėl VAA praktinė svarba valstybėse narėse, net jei ją leidžiama taikyti, priklauso nuo tam tikrų veiksnių. Šie veiksniai apima **šio straipsnio perkėlimą į nacionalinę teisę** ir (arba) **VAA koncepciją nacionalinės teisės aktuose**, jos **praktinį įgyvendinimą** ir **susijusius politinius sprendimus** dėl to, ar ją reikėtų naudoti, ir apskritai kada ją naudoti, jei tai daroma.

1.3. Europos teismų praktika

Tuo metu, kai buvo skelbiamas šis vadovas, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) nebuvo prašoma priimti sprendimo dėl VAA koncepcijos išaiškinimo ir taikymo.

Nors Europos Žmogaus Teisių Teismas (EŽTT) neturi kompetencijos aiškinti ES prieglobsčio priemonių, pvz., naujos redakcijos PD, jo sprendimuose pateikiamas privalomas Europos žmogaus teisių konvencijos (EŽTK) išaiškinimas, kuris gali daryti tiesioginį poveikį prieglobsčio teisei Europos Sąjungoje.

Šiame vadove atsižvelgiama į toliau išvardytą EŽTT jurisprudenciją (žr. 1 priede pateiktas išsamesnes santraukas ir bylų ištraukas). Svarbu pabrėžti, kad šiose bylose sprendimai buvo priimti atsižvelgiant į konkrečias faktines aplinkybes ir juose nepateikiamos bendro pobūdžio aiškinamosios VAA koncepcijos rekomendacijos. Be to, šios bylos yra susijusios su VAA grąžinimo (arba deportacijos) procedūromis pagal EŽTK 3 straipsnį, o ne prieglobsčio procedūrų aplinkybėmis.

Pastaba. Aprašydamas šią koncepciją, EŽTT vartoja sąvoką „vidinio persikėlimo alternatyva“.

- **2011 m. EŽTT sprendimas *Sufi ir Elmi / Jungtinė Karalystė*** ([14])

Šioje byloje dėl dviejų Somalio piliečių priimtame teismo sprendime nuspręsta, kad su grąžinimu susijusioje srityje reikia atsižvelgti į šiuos aspektus: prašytojo gebėjimą patenkinti pačius paprasčiausius savo poreikius, pvz., maisto, higienos ir pastogės, netinkamo elgesio riziką ir galimybę, kad jo padėtis pagerės per pagrįstą terminą.

Be to, byloje nustatytos asmeninės aplinkybės, į kurias galima atsižvelgti vertinant vidinio persikėlimo alternatyvą; ar prašytojas turi šeimos ryšių perkėlimo vietoje ir ar prašytojas turi nesenos gyvenimo savo kilmės šalyje patirties.

- **2007 m. EŽTT sprendimas *Salah Sheekh / Nyderlandai*** ([15])

Šioje byloje dėl Somalio piliečio sprendime konstatuota, kad vidinio persikėlimo alternatyva Somalyje negalėjo būti pritaikyta, nes nebuvo įvykdytos sąlygos, susijusios su gebėjimu keliauti ir atvykti į saugią vietą. Visų pirma taip buvo dėl to, kad teritorijos, kuri Somalyje buvo laikoma saugia, vietos institucijos prieštaravo „priverstinei įvairių klasių pabėgėlių deportacijai“ ir nepriėmė ES kelionės dokumentų. Be to, sprendime konstatuota, kad reikia atsižvelgti į asmenų, kurie buvo kilę iš tų vietų, padėties skirtumus ir tai, kad jie tose vietose turėjo klaną ir (arba) šeimą, kitaip nei asmenys iš kitų Somalio vietų, kurie tokių ryšių neturėjo.

- **2014 m. EŽTT sprendimas *A. A. M. / Švedija*** ([16])

Šioje byloje dėl Irako piliečio priimtame sprendime nustatyti priimtinumo vertinimui svarbūs principai, t. y. „perkėlimas neišvengiamai yra susijęs su tam tikrais sunkumais“, pvz., problemomis „randant tinkamą darbą ir būstą“. Šie sunkumai nėra lemiami, jeigu galima nustatyti, kad bendros prašytojo gyvenimo sąlygos pasiūlytoje vidinio persikėlimo alternatyvos vietoje nėra „nepagrįstos arba kaip nors kitaip neprilygsta pagal [EŽTK] 3 straipsnį draudžiamam elgesiui“.

Sprendime išdėstytos aplinkybės, kurias galima naudoti kaip pagrįstumo patikrinimo rodiklius: galimybė įsidarbinti ir „galimybė naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, taip pat finansine ir kita UNHCR ir vietos institucijų parama“.

([14]) 2011 m. birželio 28 d. EŽTT sprendimas *Sufi ir Elmi / Jungtinė Karalystė*, Nr. 8319/07 ir 11449/07, ECLI:CE:ECHR:2011:0628JUD000831907. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 283, 294, 295 punktus, skelbiamus EŽTT „Hudoc“ duomenų bazėje.

([15]) 2007 m. sausio 11 d. EŽTT sprendimas *Salah Sheekh / Nyderlandai*, Nr. 1948/04, ECLI:CE:ECHR:2007:0111JUD000194804. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 139 ir 142 punktus, skelbiamus EŽTT „Hudoc“ duomenų bazėje.

([16]) 2014 m. balandžio 3 d. EŽTT sprendimas *A. A. M. / Švedija*, Nr. 68519/10, ECLI:CE:ECHR:2014:0111JUD000194804. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 73 punktą, skelbiamą EŽTT „Hudoc“ duomenų bazėje.

2. Procedūrinės garantijos

Kalbant apie procedūrines garantijas taikant VAA koncepciją, pažymėtina, kad valstybės narės turėtų atsižvelgti į individualų bet kurios VAA vertinimo pobūdį (2.1 skirsnis). Valstybės narės taip pat turėtų atsižvelgti į VAA nagrinėjimo procedūros etapą, t. y. nustačius, kad prašytojo kilmės vietoje esama pagrįstos persekiojimo baimės arba realaus didelės žalos pavojaus (2.2 skirsnis). Be to, VAA taikymas reiškia įrodinėjimo prievolės perkėlimą, nes būtent institucijos privalo pagrįsti, kad VAA yra taikoma (2.3 skirsnis). Prašytojui taip pat reikėtų suteikti galimybę ginčyti VAA taikymą (2.4 skirsnis).

2.1. Individualus vertinimas

Valstybių narių pareiga atlikti individualų VAA vertinimą yra nustatyta naujos redakcijos PD 4 straipsnio 3 dalyje ir 8 straipsnio 2 dalyje.

Naujos redakcijos PD 8 straipsnio 2 dalis. Vidaus apsauga
„<...> valstybės narės, priimdamos sprendimą dėl prašymo, atsižvelgia į bendrąsias toje šalies dalyje esančias aplinkybes ir į asmenines prašytojo aplinkybes, kaip nurodyta 4 straipsnyje. <...>“

VAA visada vertinama individualiai. Individualus vertinimas reiškia, kad **niekada negalima svarstyti galimybės VAA taikyti visuotinai** atitinkamoje vietoje ir (arba) konkrečios prašytojų grupės atžvilgiu. Taigi, net jeigu bendrosios sąlygos VAA vietoje laikomos palankiomis, VAA taikyti neįmanoma dėl asmeninių prašytojo aplinkybių. Panašiai, net jeigu praktikoje VAA dažniausiai (arba daugeliu atvejų) taikoma konkrečioje vietoje, atliekant individualų vertinimą reikia įvertinti, ar VAA taip pat taikoma atsižvelgiant prašytojo asmenines aplinkybes (žr. 6 skyrių).

Individualus vertinimas reiškia, kad, vertinant VAA, atsižvelgiama į asmenines prašytojo aplinkybes. Šiuo atžvilgiu svarbiausia atsižvelgti į prašytojo pažeidžiamumą ir (arba) specialiuosius poreikius. **Kiekviena VAA taikymo sąlyga** (t. y. saugumas VAA vietoje, kelionė ir atvykimas, pagrįstos apsigyvenimo aplinkybės) turėtų būti įvertintos **atsižvelgiant į prašytojo pažeidžiamumo aspektus ir (arba) specialiuosius poreikius.**

2.2. VAA nagrinėjimo procese

Nors pačioje naujos redakcijos PD nenustatyta griežta nagrinėjimo tvarka, joje numatyta, kad **galimybė taikyti VAA** turėtų būti įvertinta „**vertinant tarptautinės apsaugos prašymą** ([17])“. Pagal naujos redakcijos PD 4 straipsnio 3 dalį nagrinėjant reikia atsižvelgti į visus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentus, individualią prašytojo padėtį ir aplinkybes, taip pat bet kokius ankstesnio persekiojimo arba didelės žalos veiksmus. Dėl VAA pažymėtina, kad akivaizdu, jog VAA prieinamumo neįmanoma įvertinti tinkamai neįvertinus pradinės persekiojimo arba didelės žalos kilmės vietoje baimės.

Siekiant išnagrinėti, ar VAA vietoje nėra persekiojimo ir didelės žalos, reikia išsamiai įvertinti pradinį prašytojo prašymą. Taip siekiama sudaryti sąlygas prieiti prie išvados, kad teigiamas persekiojimas arba didelė žala, jei ji įtikima, nėra tokio pobūdžio, kad rizika apimtų visą kilmės šalies teritoriją.

([17]) Naujos redakcijos PD 8 straipsnio 1 dalis.

Lygiai taip pat apsaugos prieinamumo šalies dalyje negalima atlikti *in abstracto*. Reikia gerai suprasti teiginio dėl persekiojimo ir (arba) didelės žalos pobūdį, taip pat tai, kas yra persekiojimo vykdytojai, nes tai sudaro sąlygas įvertinti, ar valdžios institucijos nori ir gali pasiūlyti apsaugą nuo šio persekiojimo arba didelės žalos pavojaus šalies dalyje.

Todėl, siekiant atlikti išsamų ir tinkamos struktūros nagrinėjimą ir išvengti nepagrįstų argumentacijos spragų, svarbu, kad **VAA būtų įvertinta tik** įrodžius, jog esama **pagrįstos persekiojimo baimės arba realaus didelės žalos pavojaus** kilmės šalies gimtojoje vietoje. Šiuo atveju taip pat vertinama, ar prašytojas gali pasinaudoti apsauga (kaip apibrėžta naujos redakcijos PD 7 straipsnyje) kilmės vietoje.

EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniame vadove ([18]) aptariamas laipsniškas individualaus tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimas, kai nagrinėjamas kiekvienas pabėgėlio apibrėžties aspektas. Tai yra šie žingsniai.

1 žingsnis. Preliminarūs svarstymai

Prašytojas yra trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės ir yra už savo pilietybės šalies ribų arba negyvena ankstesnėje įprastinės gyvenamosios vietos šalyje, jei prašytojas yra asmuo be pilietybės.

2a žingsnis. Persekiojimas

Elgesys, kurio baiminasi prašytojas, prilygsta persekiojimui, t. y. tai yra gana rimtas žmogaus teisių pažeidimas arba įvairių priemonių, kurios yra gana rimtos, visuma ir kurios *inter alia* taikomos naujos redakcijos PD 9 straipsnio 2 dalyje nurodyta forma.

2b žingsnis. Visiškai pagrįsta baimė

Persekiojimo baimė yra pagrįsta.

2c žingsnis. Persekiojimo priežastis (-ys)

Persekiojimas arba apsaugos nuo tokių veiksmų nebuvimas (bent jau iš dalies) yra susijęs su viena iš toliau nurodytų (faktinių arba numanomų) priežasčių:

- rase;
- religija;
- pilietybe;
- priklausymu tam tikrai socialinei grupei;
- politiniais įsitikinimais.

3 žingsnis. Papildoma apsauga

Papildomos apsaugos tinkamumas nagrinėjamas tik kai prašytojas neatitinka pabėgėlio statuso, t. y. jei netenkinami 2a, 2b arba 2c žingsnio reikalavimai.

([18]) Žr. skirsnį „Diagramos“, su kuriuo galima susipažinti *EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniame vadove*, 2018 m. balandžio mėn.

4a žingsnis. Apsauga kilmės šalyje (kilmės vieta)

Prašytojo kilmės vietoje nėra apsaugos arba apsaugos subjektai negali arba nenori jos suteikti; arba apsauga nėra veiksminga arba ji laikina, t. y. apsauga neatitinka naujos redakcijos PD 7 straipsnio.

4b žingsnis. Vidaus apsaugos alternatyva

Nagrinėjant VAA nustatoma, ar prašytojas kilmės šalies dalyje:

- a) patiria visiškai pagrįstą persekiojimo baimę arba realų didelės žalos pavojų arba
- b) turi galimybę naudotis apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos, kaip apibrėžta naujos redakcijos PD 7 straipsnyje, ir
- į tą šalies dalį jis gali saugiai ir teisėtai keliauti, gali į ją atvykti ir, pagrįstai manoma, kad jis joje apsigyvens.

2.3. Įrodinėjimo prievolė

Naujos redakcijos PD 4 straipsnio 1 dalis. Faktų ir aplinkybių vertinimas

„Valstybės narės gali laikyti, kad prašytojo prievolė yra kuo greičiau pateikti visus įrodymus tarptautinės apsaugos prašymui pagrįsti. **Valstybės narės pareiga – bendradarbiaujant su prašytoju įvertinti atitinkamą su prašymu susijusią informaciją**.“ (Išskirta autorių).

Sprendžiančioji institucija nustato, kad VAA yra, todėl įrodinėjimo prievolė **perkeliama sprendžiančiajai institucijai**, kai teigiama, jog VAA yra prieinama kitoje kilmės šalies dalyje.

Taisyklė, pagal kurią įrodinėjimo prievolė nustatoma sprendžiančiajai institucijai tuo atveju, kai teigiama, kad galima pasinaudoti VAA, nustatyta naujos redakcijos PD 8 straipsnio 2 dalyje.

Naujos redakcijos PD 8 straipsnio 2 dalis. Vidaus apsauga

„Nagrinėdamos, ar prašytojas patiria visiškai pagrįstą persekiojimo baimę ar realų didelės žalos pavojų arba turi galimybę naudotis apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos kilmės šalies dalyje, kaip nurodyta 1 dalyje, valstybės narės, priimdamos sprendimą dėl prašymo, atsižvelgia į bendrąsias toje šalies dalyje esančias aplinkybes ir į asmenines prašytojo aplinkybes, kaip nurodyta 4 straipsnyje. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad iš atitinkamų šaltinių, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro ir Europos prieglobsčio paramos biuro, būtų gaunama tiksli naujausia informacija.“

Siekdama pagrįsti išvadą dėl VAA taikymo, sprendžiančioji institucija įvertina bendrąsias toje šalies dalyje vyraujančias aplinkybes, taip pat asmenines prašytojo aplinkybes.

Prašytojas taip pat turi teisę pateikti informaciją ir nurodyti konkrečias priežastis, dėl kurių VAA jam neturėtų būti taikoma. Šią informaciją turi įvertinti sprendžiančioji institucija (2.4 skirsnis).

Įrodymų vertinimo srityje būtent **sprendžiančiosios institucijos privalo įrodyti, kad įvykdytos visos VAA taikymo sąlygos**.

Būtent sprendžiančiosios institucijos privalo įrodyti, kad prašytojas gali saugiai gyventi pasiūlytoje perkėlimo vietoje, t. y. nesusidurdamas su persekiojimo arba didelės žalos pavojumi arba galėdamas pasinaudoti apsauga nuo persekiojimo arba didelės žalos. Sprendžiančioji institucija taip pat privalo

įrodyti, kad prašytojas gali saugiai ir teisėtai keliauti į pasiūlytą perkėlimo vietą ir būti joje priimtas ir kad galima pagrįstai tikėtis, jog jis ten apsigyvens nepatirdamas jokių kitų netinkamų sunkumų.

Šiuo tikslu sprendžiančioji institucija privalo atsižvelgti į tikslią ir naujausią informaciją iš atitinkamų šaltinių, pvz., be kita ko, EASO ir UNHCR paskelbtą informaciją (naujos redakcijos PD 8 straipsnio 2 dalis).

Net jeigu įrodinėjimo prievolė, kad VAA yra prieinama, priklauso sprendžiančiajai institucijai, **prašytojas turi pareigą bendradarbiauti** ([19]), siekiant nustatyti jo tapatybę ir atitinkamus jo prašymo aspektus. Tai apima amžių, kilmę (įskaitant atitinkamus giminaičius), pilietybę (-es), šalį (-is) ir ankstesnę (-es) gyvenamąją (-ąsias) vietą (-as), ankstesnius tarptautinės apsaugos prašymus, kelionės maršrutus ir kelionės dokumentus. Pavyzdžiui, prašytojas privalo pateikti informaciją apie ankstesnes gyvenamąsias vietas, savo šeimos ratą ir socialinę bei ekonominę padėtį savo kilmės šalyje, kad institucijos galėtų įvertinti siūlomos VAA vietos pagrįstumą.

2.4. Galimybė prašytojui ginčyti VAA taikymą

Jei iš prieinamos informacijos matyti, kad apsaugos subjektas vietoje, kurioje svarstoma suteikti VAA, gali pasiūlyti veiksmingą ir ilgalaikę apsaugą, kaip nustatyta naujos redakcijos PD 7 straipsnyje, prašytojui, kuris nori ginčyti VAA, turėtų būti suteikta galimybė paaiškinti, kodėl jis negali arba nenori pasinaudoti ta apsauga.

Per pokalbį patariama prašytoją informuoti apie bet kokią konkrečią VAA vietą arba vertinamą teritoriją ir paaiškinti VAA vertinimo mastą ir pobūdį. Taip prašytojui bus suteikta **galimybė nedelsiant pateikti savo nuomonę ir (arba) bet kokią papildomą informaciją**, susijusią su pasiūlyta VAA. Tai, pvz., galėtų būti priežastys, dėl kurių prašytojas negali arba, atsižvelgdamas į grėsmę, nenori pasinaudoti apsauga savo šalyje, galimos problemos, susijusios su saugia ir teisėta kelione į šią vietą ir leidimu atvykti į ją, taip pat tuo, koks jo gyvenimas būtų VAA vietoje (darbas, būstas, šeimos gyvenimas ir pan.).

Iš prašytojo nereikalaujama įrodyti, kad prieš prašydamas tarptautinės apsaugos jis išnaudojo visas galimybes rasti vidaus apsaugos alternatyvą bet kurioje savo kilmės šalies vietoje. Atliekant vertinimą daugiausia dėmesio skiriama tam, ar tokia alternatyva yra prieinama prašymo vertinimo metu.

([19]) Naujos redakcijos PPD 13 straipsnis.

3. Pradiniai požymiai, kuriais remiantis svarstoma arba nesvarstoma galimybė taikyti VAA

Kilmės vietoje nustačius pagrįstą persekiojimo baimę arba realų didelės žalos pavojų, esama įvairių aspektų, iš kurių matyti, ar gali būti svarbu įvertinti VAA. Tokie aspektai kaip persekiojimo subjektai arba didelė žala ir veiksmų pobūdis, taip pat prašytojo profilis ir individualios aplinkybės šiuo atžvilgiu gali būti svarbūs. Tačiau tai, ar VAA bus taikoma, priklauso nuo 5 skyriuje paaiškintų VAA kriterijų vertinimo.

Toliau išvardijami galimi VAA nagrinėjimo arba nenagrinėjimo veiksniai. Vis dėlto šis sąrašas nelaikytinas išsamiu.

3.1. Persekiojimo vykdytojas ([20])

Išsiaiškinus, kad prašytojui kilmės vietoje kyla persekiojimo arba didelės žalos pavojus, nustatant VAA vietą reikėtų atsižvelgti į persekiojimo vykdytojo (arba už didelę žalą atsakingo subjekto) ir jo veiklos ribas.

Valstybiniai subjektai

Daroma prielaida, kad valstybiniai subjektai veikia visoje šalyje. Todėl šiais atvejais galioja prezumpcija, kad VAA negalima pasinaudoti. Tačiau konkrečiais atvejais, kai valstybinio subjekto veiklos mastas yra aiškiai ribotas ir apima konkrečią geografinę teritoriją, pvz., kai persekiojimo vykdytojas veikia privačiai, o ne valstybės vardu, VAA gali būti taikoma.

Nevalstybiniai subjektai

Jeigu persekiojimo arba didelės žalos pavojų kelia nevalstybinis subjektas, reikėtų atsižvelgti į nevalstybinio subjekto geografinę veiklos teritoriją. Reikėtų įvertinti, ar tikėtina, kad subjektas persekios prašytoją nustatytoje VAA vietoje. Šiuo atžvilgiu subjektas gali būti nepajėgus pasiekti prašytoją VAA vietoje (asmeniškai arba naudodamasis savo įtaka) ir (arba) gali neturėti jokio intereso vykdyti persekiojimą arba sukelti žalą už kilmės vietos ribų.

Visuomenė

Jeigu persekiojimas vykdomas arba didelės žalos pavojus kyla plačiojoje visuomenėje, būtina išnagrinėti, ar pavojus kyla tik prašytojo kilmės vietoje, ar prašytojui jis kyla visoje šalyje. Tam tikrais atvejais persekiojimo arba didelės žalos pavojus yra susijęs su vietos visuomene. Šiais atvejais perkėlimas į kitą šalies dalį gali būti alternatyva.

Persekiojimo vykdytojų, visų pirma nevalstybinių subjektų, veiklos mastui įtakos gali turėti **šalies dydis**. Kai kuriais atvejais šalies dydis, jos administracinė struktūra ir gyventojai gali būti rodiklis, kuriuo remiantis svarstoma VAA galimybė. Pavyzdžiui, VAA galėtų būti svarstoma didelėse šalyse, kurią sudaro daugiakultūrė populiacija, jeigu persekiojimo vykdytojo veiklos mastas yra ribotas. Tikimybė rasti kokią

([20]) Daugiau informacijos apie persekiojimo vykdytojus žr. 5.1 skirsnį.

nors prieinamą VAA labai mažos geografinės teritorijos šalyje yra mažesnė. Be to, kai prašymas yra pagrįstas bendra saugumo padėtimi, gali būti svarbu įvertinti VAA didelėse šalyse, kuriose saugumo padėtis vienoje ar kitoje vietoje gali būti skirtinga. Mažiau tikėtina, kad tai bus daroma labai mažą geografinę teritoriją užimančioje šalyje, kurioje nestabili saugumo padėtis vienoje vietoje gali lengvai paveikti likusią šalies teritoriją.

3.2. Individualūs aspektai

Mažumos grupės

Jeigu prašytojo etninė, kultūrinė ar religinė kilmė skiriasi nuo daugumos kilmės, atitinkamas aspektas, kurį reikėtų įvertinti, būtų susijęs su tuo, ar prašytojo grupei atstovaujama galimoje VAA vietoje. Kai kuriose šalyse prašytojas galėtų gyventi gana įprastą gyvenimą net ir nesant tokiai grupei. Kitose šalyse gyvenimas vietoje, kurioje grupei neatstovaujama, gali būti susijęs su nereikalingais sunkumais ir atskirties nuo visuomenės pavojumi. Todėl reikėtų atsižvelgti į konkrečios grupės padėtį konkrečioje šalyje.

Pažeidžiamumas

Jei nustatomas pažeidžiamumas, tai reiškia, kad nagrinėjant galimybę taikyti VAA reikia būti atidesniems. Būtina atsižvelgti į individualius aspektus ir aplinkybes. Priklausomai nuo padėties kilmės šalyje, dėl tam tikrų prašytojų kategorijų apskritai gali būti netikslinga svarstyti VAA galimybės. Pavyzdžiui, kai kuriose šalyse, kuriose moterų pilietinės teisės yra ribotos ir (arba) moterys negali naudotis pagrindinėmis paslaugomis arba gauti minimalių pragyvenimo lėšų nepadedant vyrui, gali būti netikslinga svarstyti VAA galimybės moterų, kurios neturi tokios vyrų paramos, atžvilgiu. Be to, gali būti netikslinga svarstyti galimybės VAA taikyti vaikui, kuris kilmės šalyje, kurioje vaikui tokiose situacijose negalima suteikti būtinų garantijų, neturi artimų šeimos narių. Prašytojų, kurie turi specialiųjų poreikių, susijusių su jų sveikata, psichikos sveikata ir negalia, padėtis turėtų būti vertinama kiekvienu konkrečiu atveju. Apskritai gali būti netikslinga svarstyti galimybę taikyti VAA prašytojams, sergantiems sunkia liga arba turintiems didelę negalią. Daugiau informacijos apie praktinius VAA nagrinėjimo pavyzdžius galima rasti 6 skyriuje.

4. Galimos VAA vietos nustatymas

Vietos, kuri gali būti svarstoma kaip VAA, nustatymas yra susijęs su konkrečios nagrinėjamos vietos paskyrimu. Tai galėtų būti miestas, rajonas, provincija arba regionas. Tai iš esmės priklauso nuo konkrečios padėties kilmės šalyje.

Būtina atsižvelgti į individualias prašytojo aplinkybes, taip pat bendrąsias nustatytoje vietoje dominuojančias aplinkybes. Šiame skirsnyje išdėstyti keli veiksniai, susiję su bendrosiomis aplinkybėmis arba prašytojo individualiomis aplinkybėmis, kurios yra naudingos nustatant VAA vietą.

4.1. Su bendrosiomis aplinkybėmis susiję veiksniai

Bendroji saugumo padėtis

Nustatant galimą VAA vietą, reikėtų atsižvelgti į bendrąją saugumo padėtį. Šiuo atžvilgiu besitęsiančio konflikto buvimas, taip pat saugumo padėties nenuspėjamumo lygis vietoje yra esminis aspektas. Apskritai vietos, kuriose vyksta besitęsiantis konfliktas, nebūtų svarstomos kaip VAA ([21]).

Skirtumai tarp miesto ir kaimo vietovių

Dažnai tinkamiau nustatyti miesto, o ne kaimo vietovę, kuri yra laikoma VAA vieta. Labiau tikėtina, kad miesto vietovė bus geriau išvystyta, įskaitant geresnę infrastruktūrą ir galimybę pasinaudoti socialinėmis paslaugomis, sveikatos priežiūra ir higiena, įskaitant vandenį ir sanitarines sąlygas. Kitaip nei kaimo vietovėje, mieste gali būti lengviau rasti būstą ir darbą, be to, mieste taip pat gali būti geresnė padėtis aprūpinimo maistu srityje.

Nustatant miesto arba kaimo vietovę kaip galimą VAA, taip pat reikia atsižvelgti į demografinį aspektą. Miesto vietovėse dažniau gyvena įvairesnių grupių ir tai yra veiksnys, dėl kurio prašytojui gali būti lengviau užmegzti ryšius ir gauti pagalbos. Tai gali būti ypač svarbu šalyse, kuriose yra svarbi religinė, kultūrinė ar etninė priklausomybė. Be to, į miesto vietoves paprastai lengviau patekti ir tai taip pat yra svarbus aspektas, į kurį reikia atsižvelgti (žr. kitą skirsnį dėl prieinamumo). Vis dėlto kaimo vietovės nėra atmestinas variantas, nes jis irgi gali būti svarstomas.

Prieinamumas

Prieinamumas yra svarbus aspektas, kurį reikia išnagrinėti nustatant galimą VAA vietą. Tai galėtų būti ypač svarbu kilmės šalyse, kuriose vykdomi beatodairiško smurto veiksmai ir keliaujant keliais prašytojui gali kilti papildomas pavojus. Šiuo atžvilgiu pagrindinis veiksnys yra galimybė pasinaudoti tarptautiniais ir (arba) vidaus oro uostais VAA vietoje.

([21]) Rekomendacijos dėl didelės ir individualios grėsmės civilių gyvybei arba asmeniui, kurią sukelia beatodairiškas smurtas tarptautinio arba vidaus ginkluoto konflikto metu, pateikiamos skirsnyje „PD 15 straipsnio c punktas“, su kuriuo galima susipažinti *EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniame vadove*, 2018 m. balandžio mėn.

4.2. Su individualiomis aplinkybėmis susiję veiksniai

Atsižvelgiant į individualias prašytojo aplinkybes, galima daryti išvadą, kad konkreti vieta galėtų būti svarbi nustatant galimą VAA vietą. Prašytojas gali turėti ryšį su konkrečia vieta dėl ankstesnio buvimo arba šiuo atveju gali būti kitos individualios aplinkybės arba specialieji poreikiai, iš kurių matyti, kad konkreti vieta galėtų būti svarbi. Toliau pateikti pavyzdžiai gali būti naudingi renkant informaciją apie individualias aplinkybes. Vis dėlto šis sąrašas nelaikytinas išsamiu.

Ankstesnis buvimas arba gyvenimas kitoje vietovėje

Ankstesnis buvimas arba lankymasis ilgesniu laikotarpiu kitoje vietovėje gali būti požymis, kad tai yra tinkama VAA vieta. Prašytojo žinios apie vietą ir vietos visuomenę gali padėti lengviau jam įsikurti.

Šeimos arba socialinis ratas kitoje vietovėje

Jeigu prašytojai vietoje turi jiems padėti galinčių kontaktinių asmenų, tai gali būti naudinga jiems įsikuriant naujoje vietoje.

Prašytojo religinės ir (arba) etninės grupės buvimas kitoje vietoje

Etninės ir religinės prašytojo kilmės svarba svarstant galimą VAA vietą priklausytų nuo padėties kilmės šalyje. Kai kuriais atvejais ši aplinkybė gali būti ypač svarbi, o kitais atvejais nebūtų svarbu nustatyti vietą, kurioje atstovaujama tai pačiai religinei ir (arba) etninei grupei. Apskritai pastaroji aplinkybė gali būti vertinama kaip veiksnys, kuris galėtų palengvinti prašytojo integraciją į vietos visuomenę.

5. VAA kriterijų vertinimas

Siekiant nustatyti, kad vidaus apsauga būtų prieinama konkrečioje prašytojo kilmės šalies dalyje, būtina įvykdyti visus tris kriterijus.

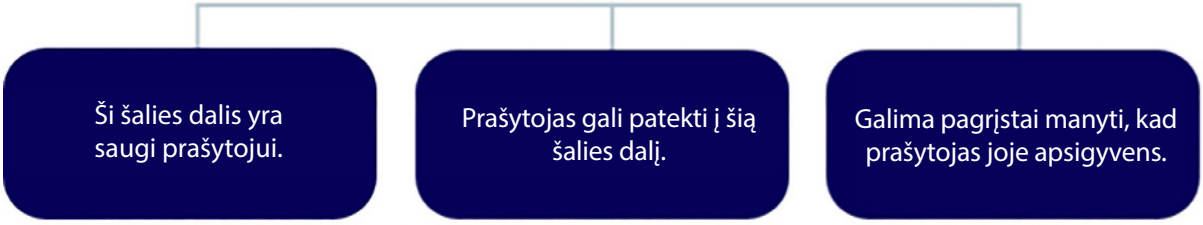

VAA vietos **prieinamumas** turi būti **nustatomas tuo metu, kai sprendžiančioji institucija priima sprendimą**. Nebūtina, kad vieta jau atitiktų VAA kriterijus tuo metu, kai prašytojas išvyko iš šalies. Be to, prašytojo pasirinkimas vykti į šalį arba nevykti prieš išvykstant iš savo kilmės šalies nebūtų lemiamas veiksnys nagrinėjat vidaus apsaugos alternatyvos taikymo klausimą.

5.1. Saugumas VAA vietoje

Gali būti laikoma, kad vieta prašytojui yra saugi dėl to, kad jis neturi pagrįstos persekiojimo baimės arba jam toje vietoje nekyla didelės žalos pavojus, arba dėl to, kad jis toje šalies dalyje gali pasinaudoti apsauga nuo persekiojimo arba didelės žalos.

Pagrįsta persekiojimo baimė arba realus didelės žalos pavojus galimoje VAA vietoje turi būti įvertinama laikantis tų pačių standartų, kurie buvo taikomi atsižvelgiant į kilmės vietą kilmės šalyje.

a) Prašytojas neturi pagrįstos persekiojimo baimės ir jam negresia didelės žalos pavojus

VAA vietoje neturi būti persekiojimo arba didelės žalos, kuri buvo pagrįstai nustatyta prašytojo kilmės vietoje kilmės šalyje. Be to, VAA vietoje negali būti jokio naujo persekiojimo ir didelės rizikos pavojaus, kuris galėtų kelti grėsmę prašytojui.

Taip pat reikėtų pažymėti, kad negalima pagrįstai tikėtis, jog prašytojas išvengs persekiojimo arba didelės žalos susilaikydamas nuo tam tikros nuo jo tapatybės neatskiriamos praktikos. Vargu ar galima tikėtis, kad prašytojas save priverstinai varžys, pvz., nuslėps savo seksualinę orientaciją ([22]) arba religinius įsitikinimus, siekdamas išvengti persekiojimo ir didelės žalos pavojaus.

([22]) 2013 m. lapkričio 7 d. ESTT sprendimas *X, Y ir Z / Minister voor Immigratie en Asiel*, sujungtos bylos C-199/12–C-201/12, EU:C:2013:720. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 70–76 punktus, skelbiamus ESTT „Curia“ duomenų bazėje.

Atliekant vertinimą bus aiškinamasi, ar persekiojimo vykdytojas arba didelės žalos sukėlėjas ([23]) **gali kelti pavojų prašytojui VAA vietoje.**

Šiuo atžvilgiu svarbi aplinkybė yra susijusi su persekiojimo vykdytojo gebėjimu ir noru pasiekti prašytoją VAA vietoje. Nustatant gebėjimą ir norą, reikia atsižvelgti į keletą prašytojo persekiojimo baimės arba didelės žalos padarymo kilmės vietoje rizikos aspektų. Tai, kas yra persekiojimo vykdytojas, jo gebėjimas sekti prašytoją ir motyvai yra pagrindiniai šio vertinimo aspektai.

Jeigu persekiojimo vykdytojas ar didelės žalos sukėlėjas yra valstybė, galima daryti prielaidą, kad VAA kilmės šalyje netaikoma, nes valstybės paprastai kontroliuoja visą teritoriją. Net jeigu persekiojimo arba didelės žalos pavojus kyla iš valstybėje veikiančių vietos ar regioninių administracijų, vis tiek reikia atsižvelgti ir į persekiotojo veiklos ribas. Taip yra todėl, kad vietos ir regioninių administracijų valdžia apskritai kildinama iš centrinės valstybės valdžios, todėl gali rasti prašytoją visoje šalyje, o ne tik tiesiogiai kontroliuojamoje teritorijoje.

Tačiau VAA galėtų būti taikoma, jeigu valstybės gebėjimas persekioti dėl kurios nors priežasties yra ribotas arba apskritai nevykdomas VAA vietoje. Tai, pvz., gali būti:

- jeigu VAA vieta pagal įstatymą arba yra faktiškai valdoma kito subjekto, išskyrus valstybinį persekiotoją, arba;
- valstybinis persekiotojas yra vietos arba regioninė institucija, kuri piktnaudžiauja savo įgaliojimais nepadedama nacionalinių struktūrų, pvz., kai persekiojimo vykdytojas yra vietos policijos institucija, kuri nevykdo savo pareigų arba įgyvendina politiką, tačiau piktnaudžiauja savo įgaliojimais asmeniniais tikslais; arba
- skirtinga VAA galiojanti teisinė sistema nesudaro sąlygų vykdyti tokios pat rūšies persekiojimą kaip ir kilmės vietoje kilmės šalyje.

Jeigu persekiojimo vykdytojas yra nevalstybinis subjektas, jo veiksmų srities klausimas iš esmės priklauso nuo gebėjimo ir noro arba ketinimo rasti prašytoją. Turi būti **priežastis manyti, kad persekiotojo veiklos mastas nebus toks platus**, kad apimtų VAA vietą ([24]).

Kai kuriose šalyse subjektai, išskyrus valstybę, gali turėti panašių pajėgumų dėl savo struktūros ir kontrolės teritorijoje.

Gebėjimas rasti prašytoją gali būti ribotas, jeigu nevalstybinis subjektas yra asmuo arba ribota asmenų grupė, nesusijusi su organizacija.

Noras rasti prašytoją paprastai priklauso nuo priežasties, dėl kurios šis subjektas persekioja prašytoją. Labai asmeniškas paieškos motyvas gali būti priežastis sekti prašytoją iki VAA vietos. Kai kuriais atvejais persekiojimo arba didelės žalos priežastis yra vietos pobūdžio arba nustoja egzistuoti prašytojui išvykus

---

([23]) Naujos redakcijos PD 6 straipsnyje nustatyta, kad persekiojimo vykdytojai ar didelės žalos darytojai gali būti: „a) valstybė; b) valstybę ar didelę valstybės teritorijos dalį valdančios grupės ar organizacijos; c) nevalstybiniai subjektai, jei galima įrodyti, kad a ir b punktuose minimi vykdytojai ir darytojai, įskaitant tarptautines organizacijas, negali arba nenori suteikti apsaugos nuo persekiojimo arba didelės žalos <...>“.

([24]) UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės: *Vidinio persikėlimo arba perkėlimo alternatyva taikant 1951 m. Ženevos direktyvos 1 straipsnio A dalies 2 punktą ir (arba) 1967 m. protokolą dėl pabėgėlių statuso*, HCR/GIP/03/04, 2003 m. liepos 23 d., 17 punktas.

iš kilmės vietos. Pavyzdžiui, jeigu persekiojimo vykdytojo arba didelės žalos darytojo tikslas yra atstumti prašytoją nuo kilmės vietos, vykdytojas gali pasiekti savo tikslą prašytojui dingus arba išvykus iš vietovės ir gali nebeturėti ketinimų toliau ieškoti prašytojo.

Kilmės šalyse, kuriose vyksta ginkluotas konfliktas, būtina įvertinti bendrą saugumo padėtį VAA vietoje siekiant išsiaiškinti, ar joje nėra persekiojimo arba didelės žalos pavojaus. Taip pat būtina VAA vietoje įvertinti humanitarinę padėtį, siekiant patikrinti galimybę pagrįstai apsigyventi VAA vietoje. Saugumo padėtį reikia įvertinti remiantis naujos redakcijos PD 15 straipsnio c punkte nustatytais standartais ([25]).

b) Apsaugos prieinamumas

Jeigu prašytojui kyla persekiojimo arba didelės žalos VAA vietoje pavojus, reikia įvertinti apsaugos prieinamumą. Tai daroma siekiant išsiaiškinti, ar yra apsaugos subjektas, kuris gali ir nori apsaugoti prašytoją. Pavojus, kad prašytojas VAA vietoje bus persekiojamas arba kad jam bus padaryta didelė žala, gali būti tuo atveju, kai persekiojimo vykdytojas arba didelės žalos sukėlėjas gali turėti tam tikros įtakos VAA vietoje. Tai taip pat gali atsitikti, kai persekiojimo vykdytojas arba didelės žalos darytojas yra plačioji visuomenė arba visuomenės grupės, kurių taip pat esama VAA vietoje.

Apsauga nagrinėjamoje vietovėje turi atitikti tuos pačius privalomus kriterijus, kurių reikalaujama suteikiant apsaugą nuo persekiojimo arba didelės žalos kilmės šalies vietovėje ([26]).

Naujos redakcijos PD 7 straipsnis

„1. Apsaugą nuo persekiojimo ar didelės žalos gali suteikti tik:

a) valstybė arba

b) valstybę ar didelę valstybės teritorijos dalį valdančios grupės ar organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas“,

jei jos nori ir gali pasiūlyti apsaugą pagal 2 dalį.

2. Apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos turi būti veiksminga ir ilgalaikio pobūdžio. Tokia apsauga paprastai suteikiama, kai apsaugos subjektai <...> imasi pagrįstų veiksmų, kad užkirstų kelią persekiojimui arba didelei žalai, *inter alia,* pasitelkdami veiksmingą teisinę sistemą, kurios paskirtis – nustatyti persekiojimui prilygstančias ar didelę žalą sukeliančias veikas, vykdyti jų baudžiamąjį persekiojimą ir nubausti už jas, ir kai prašytojas turi galimybę pasinaudoti tokia apsauga.

3. „Vertindamos, ar tarptautinė organizacija kontroliuoja valstybę arba didelę jos teritorijos dalį ir ar suteikia apsaugą, kaip nurodyta 2 dalyje, valstybės narės atsižvelgia į gaires, kurios gali būti pateiktos atitinkamuose Sąjungos aktuose.“

Jeigu valstybė **negali ir nenori** apsaugoti prašytojo nuo persekiojimo arba didelės žalos kilmės vietoje, tai galėtų būti požymis, kad valstybė negali arba nenori prašytojo apsaugoti ir VAA vietoje. Išimtiniais atvejais taip gali ir nebūti, pavyzdžiui:

- kai persekiojimo subjektas yra nevalstybinis subjektas ir institucijos nori, tačiau negali suteikti apsaugos kilmės regione dėl vietos aplinkybių, arba

([25]) Daugiau informacijos pateikiama skirsnyje „Nesirenkamasis smurtas“, su kuriuo galima susipažinti *EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniame vadove*, 2018 m. balandžio mėn.

([26]) Žr. skirsnį „Apsaugos kokybė“ EASO *priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniame vadove*, 2018 m. balandžio mėn.

- kai persekiojimo subjektas yra nevalstybinis subjektas ir vietos institucijų nenoras suteikti apsaugą kilmės vietovėje yra susijęs ne su nacionaline politika, bet veikiau su vietos aplinkybėmis.

Tokiais atvejais apsauga gali būti prieinama VAA vietoje.

Teisės aktai ir mechanizmai, taikomi prašytojui, siekiančiam gauti apsaugą iš valstybės, jei jie įgyvendinami praktiškai, taip pat parodo valstybės norą. Tačiau jeigu valstybė toleruoja nevalstybinių subjektų išpuolius, tai yra požymis, kad saugumo kriterijus nebus įvykdytas.

Apsauga turi būti **veiksminga ir ne laikino pobūdžio,** ir tai yra kumuliatyvūs kriterijai. Šiuo atžvilgiu apsaugą turi suteikti organizuota ir stabili institucija, vykdanti būtiną kontrolę ir turinti priemonių apsaugai suteikti. Žlugusios valstybės, valstybės, kurios negali kontroliuoti teritorijos, arba valstybės, kurios susiduria su plataus masto korupcija, paprastai nebūtų pajėgios užtikrinti veiksmingos ir ilgalaikės apsaugos.

Jeigu apsaugą suteikianti institucija nėra valstybinė, ji privalo turėti valstybinio pobūdžio pajėgumų kontroliuoti ir apsaugoti ([27]). Partijos arba organizacijos, išskyrus valstybę, gali būti lygiavertės valstybei, jei jos kontroliuoja visą arba didžiąją dalį valstybės ir taip pat siekia atkartoti įprastas valstybės funkcijas. Apsauga gali būti laikoma veiksminga, jeigu apsaugos vykdytojas imsis pagrįstų veiksmų, kad užkirstų kelią žalingiems veiksmams ir sumažintų jų atsiradimo riziką. Tai būtų galima padaryti, pvz., taikant veiksmingą teisinę sistemą, skirtą veikoms, kurios prilyginamos persekiojimui arba didelei žalai, nustatyti, vykdyti baudžiamąjį persekiojimą ir nubausti už jas ([28]). Be to, bet kokia privačių subjektų, pvz., prašytojo šeimos arba klano, suteikta socialinė ir finansinė parama nelaikoma apsauga ([29]).

„Ne laikino pobūdžio“ reiškia, kad galima tikėtis, jog situacija artimiausioje ateityje išliks pakankamai stabili. Trumpalaikė apsauga negali būti laikoma pakankama. Į šį aspektą ypač reikėtų atkreipti dėmesį vertinant apsaugą, kurią suteikia šalys arba organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas, kurios kontroliuoja valstybę arba didesnę valstybės teritorijos dalį, turint galvoje, kad jų kontrolė paprastai būna laikino pobūdžio.

Galiausiai nepakanka, kad apsauga būtų prieinama apskritai, ji taip pat turi būti **prieinama** prašytojui, kad jam rūpimam klausimui būtų galima skirti būtiną dėmesį. Pavyzdžiui, prašytojas turėtų sugebėti pateikti kaltinimus arba skundus.

Daugiau informacijos apie apsaugą kilmės šalyje pateikiama *EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniame vadove,* 2018 m. balandžio mėn.

([27]) Naujos redakcijos PD 7 straipsnis.

([28]) 2010 m. kovo 2 d. ESTT [DK] sprendimas *Aydin Salahadin Abdulla ir kt. / Bundesrepublik Deutschland*, sujungtos bylos C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08, EU:C:2010:10. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 70 punktą, skelbiamą ESTT „Curia“ duomenų bazėje, ir 2021 m. sausio 20 d. ESTT [DK] sprendimą *OA / Secretary of State for the Home Department*, C-255/19, EU:C:2021:36. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 38–44 punktus, skelbiamus ESTT „Curia“ duomenų bazėje.

([29]) 2021 m. ESTT [DK] sprendimas *OA, op. cit.*, 28 išnaša. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 63 punktą, skelbiamą ESTT „Curia“ duomenų bazėje.

5.2. Kelionė ir atvykimas į VAA vietą

a) Saugi kelionė

Prašytojas turi sugebėti keliauti saugiu maršrutu, kuriuo jis be nereikalingų sunkumų pasiektų VAA vietą. Tai reikalinga tam, kad prašytojas galėtų patekti į VAA vietą kilmės šalyje be didelio pavojaus ir persekiojimo. Atitinkamas kelionės maršrutas, kurį reikia įvertinti, yra iš šalies, kurioje prašytojas pateikė prašymą, į VAA vietą kilmės šalyje.

Jeigu vietoje yra tarptautinis oro uostas, kelionė į perkėlimo vietą paprastai gali būti laikoma saugia. Jeigu tarptautinių skrydžių į VAA vietą nėra, reikia nustatyti saugų maršrutą kilmės šalyje arba per trečiąją šalį. Priklausomai nuo saugumo padėties šalyje, vidiniu persikėlimu gali būti laikoma alternatyva, siekiant išvengti keliavimo per nesaugias teritorijas.

Bet kokios kliūtys iki vietos turi būti pagrįstai įveikiamos. Reikėtų vengti prašytojui kelionės metu kylančio fizinio pavojaus sveikatai arba asmeniui, pvz., minų laukų, kovų, karo frontų judėjimo, banditizmo arba kitų priekabiavimo formų ([30]).

Gali būti laikoma, kad kelionėje nėra nereikalingų sunkumų, jeigu jos metu prašytojui nekyla didelės žalos arba persekiojimo pavojus ir jeigu galimi sunkumai neviršytų problemų, su kuriomis keliautojai kilmės šalyje paprastai susidurtų ir sugebėtų jas išspręsti. Prašytojui neturėtų kilti pavojus, kad jis galiausiai įstrigs šalies teritorijos dalyse, kuriose su juo gali būti netinkamai elgiamasi. Kai kurie praktiniai aspektai, pvz., prasta kelių kokybė arba ilgas atstumas, nelaikomi sudarančiais nereikalingus sunkumus, jeigu dėl jų prašytojo saugumui nekyla pavojus.

Atliekant vertinimą būtina atsižvelgti į kai kurias asmenines aplinkybes, visų pirma pažeidžiamumo aspektus, pvz., jauną arba vyresnį amžių, sveikatos sutrikimus arba lytį, dėl kurių gali kilti papildomų kliūčių saugiai kelionei.

b) Teisėta kelionė

Prašytojas turi sugebėti keliauti nesusidurdamas su teisinėmis kliūtimis, kurios užkirstų jam kelią pasiekti VAA vietą. Jei prašytojas turi keliauti per trečiąją šalį, kad patektų į VAA vietą, jis turi turėti galimybę tai padaryti teisėtai. Valstybėje taip pat gali būti taikomi teisiniai apribojimai, į kuriuos reikia atsižvelgti.

Esminę reikšmę gali turėti tai, kad prašytojas turi tam tikrus dokumentus arba gali gauti tam tikrus dokumentus, kad VAA taikymas atitiktų kelionės kriterijų. Jeigu keliaujant reikia turėti dokumentus, prašytojas turėtų turėti galimybę juos gauti nesusidurdamas su pavojumi. Nereikėtų prašytojo versti prisistatyti į persekiojimą vykdančias institucijas siekiant gauti kelionei būtinus dokumentus. Būtini dokumentai vienoje ar kitoje šalyje gali būti skirtingi, tai gali būti pasas, tapatybės kortelė, vidaus pasas arba įvairių rūšių kelionės leidimai. Norint vykti per kitą šalį, gali prireikti vizos.

([30]) UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės: *Vidinio persikėlimo arba perkėlimo alternatyva taikant 1951 m. Ženevos direktyvos 1 straipsnio A dalies 2 punktą ir (arba) 1967 m. protokolą dėl pabėgėlių statuso*, HCR/GIP/03/04, 2003 m. liepos 23 d., 10 punktas.

Be teisinių apribojimų ir dokumentų, kurie yra būtini remiantis teisės aktais arba teismų sprendimais, administracinės kliūtys, pvz., sunkumai gaunant būtinus dokumentus dėl neveiksmingos biurokratijos, sudėtingų procedūrų, specialių reikalavimų, korupcijos ir pan., gali trukdyti prašytojui nuvykti į VAA vietą. Šios administracinės kliūtys prašytojui turi būti įveikiamos ir nesukelti jam pavojaus.

c) Galėjimas atvykti

Kelionės pabaigoje pasiekus VAA vietą, prašytojui turi būti leista į ją atvykti. Galėjimas atvykti reiškia, kad vietą kontroliuojantis (-ys) subjektas (-ai) privalo leisti prašytojui patekti į VAA vietą ir jam turi būti leista joje apsigyventi. Priklausomai nuo kilmės šalies ir konkrečios vietos, atvykimui į vietą ir apsigyvenimui joje taikomi reikalavimai gali būti skirtingi. „Galėjimo atvykti“ kriterijus laikomas pagrįstu, jei prašytojo byloje tenkinami du kriterijų rinkiniai.

Atvykimo metu kilus sunkumų, VAA gali būti svarstoma, tik jeigu tokie sunkumai yra pagrįstai įveikiami. Tam tikri formalumai, pvz., registracija vietos institucijose, gali būti būtina sąlyga norint apsigyventi vietoje. Jie patys savaime paprastai nelaikomi kliūtimis norint atvykti į VAA vietą. Tačiau jei sunkumams įveikti prireikia nepagrįstai daug prašytojo laiko arba neproporcingai didelių jo pastangų, tai gali reikšti, kad VAA vieta neatitinka „galėjimo atvykti“ reikalavimų. Taip, pvz., gali būti tuo atveju, kai laikas iki registracijos tyčia vilkinamas kuo ilgiau nei įprastai ir tai sukeltų rimtas pasekmes prašytojui. Tai, pvz., galėtų būti ribota galimybė pasinaudoti būtinomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

Asmenys be pilietybės, kurie ne dėl savo kaltės neturi dokumentų, gali susidurti su didesniais sunkumais atvykdami į kai kurias vietas. Galėjimas atvykti šiomis aplinkybėmis gali pareikalauti išsamesnio atsakingo pareigūno vertinimo.

5.3. Pagrįstos galimybės apsigyventi VAA vietoje

Pagrįstumo kriterijus reiškia, kad reikia atlikti individualų vertinimą. Šiuo atveju nevertinama tai, ko „protingas asmuo“ turėtų tikėtis ir su kuo sutikti. Jis yra orientuotas į tai, **ar prašytojas gali pagrįstai gyventi VAA vietoje**, atsižvelgiant į a) bendrąsias sąlygas ir b) atitinkamas asmenines aplinkybes. Todėl sprendžiančioji institucija, atsižvelgdama į susijusią ir naujausią IKŠ, kuri atsakingam pareigūnui turi būti prieinama priimant sprendimą, privalo įvertinti visus veiksnius ir aplinkybes, susijusias su prašytoju, VAA vietoje.

Reikėtų pažymėti, kad sąlygos, kuriomis atliekamas „pagrįstumo patikrinimas“, yra susijusios ne tik su EŽTK 3 straipsniu. Vien prašytojo išgyvenimas ir kankinimų, nežmoniško ar žeminančio elgesio arba bausmės nebuvimas nagrinėjant vietą nėra pakankamos aplinkybės darant išvadą, kad prašytojas, kaip tikimasi, pagrįstai apsigyvens VAA vietoje.

Reikia atsižvelgti į papildomas aplinkybes, kaip nurodyta toliau.

a) Bendrosios sąlygos

Bendrųjų sąlygų fiktyvioje kilmės šalyje vertinimas. Mėlynai pažymėta teritorija yra siūloma VAA vieta.

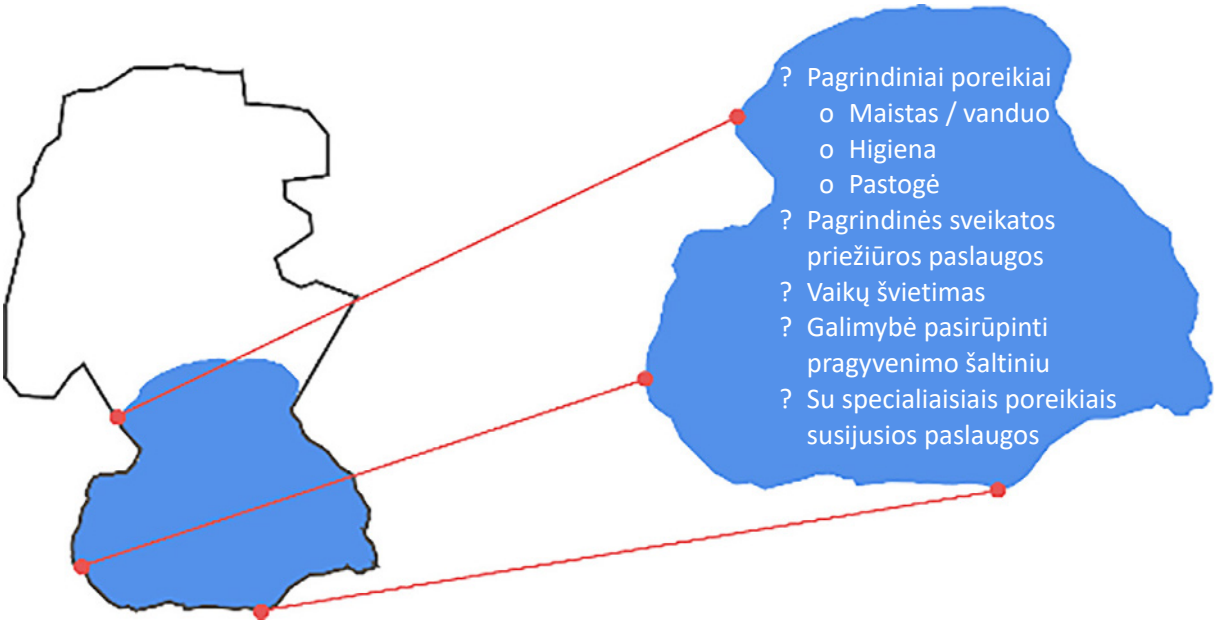

Nustatant, ar dėl VAA vietoje vyraujančių bendrųjų sąlygų būtų galima nuspręsti, kad yra tikimybė, jog prašytojas galėtų joje pagrįstai apsigyventi, reikia pasinaudoti kriterijų arba rodiklių rinkiniu.

Šiame vadove atsižvelgiama į EŽTT jurisprudenciją: *Sufi ir Elmi / Jungtinė Karalystė* ir *A.A.M / Švedija* ([31]). Svarbu pabrėžti, kad šiose bylose sprendimai buvo priimti atsižvelgiant į konkrečias faktines aplinkybes ir juose nepateikiamos bendrojo pobūdžio aiškinamosios VAA koncepcijos rekomendacijos. Be to, šios bylos yra susijusios su VAA grąžinimo (arba deportacijos) procedūromis pagal EŽTK 3 straipsnį, o ne prieglobsčio procedūrų aplinkybėmis. Vis dėlto pateikti argumentai, susiję su „vidinio persikėlimo alternatyvos“ pagrįstumu, taip pat yra svarbūs atliekant VAA pagrįstumo vertinimą pagal naujos redakcijos PD.

Sufi ir Elmi / Jungtinė Karalystė **([32])**

Prašytojo gebėjimas pasirūpinti savo pagrindiniais poreikiais, pvz.,

- maistu,
- higiena,
- pastoge.

([31]) Žr. oficialios bylų santraukos ištraukas šio vadovo p. 38.

([32]) 2011 m. EŽTT sprendimas *Sufi ir Elmi*, *op. cit.*, 14 išnaša. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 283 punktą, skelbiamą EŽTT „Hudoc“ duomenų bazėje.

A. A. M. / Švedija ([33])

- Galimybe įsidarbinti,
- galimybe naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis,
- UNHCR ir vietos institucijų finansine ir kitokia parama.

Kiti papildomi aspektai, į kuriuos reikia atsižvelgti atliekant pagrįstumo patikrinimą, nustatomi remiantis esama valstybių narių praktika ([34]):

- prašytojo galimybe užtikrinti savo ir savo šeimos pragyvenimą,
- vaikų švietimu ([35]) (atsižvelgiant į sąlygas kilmės šalyje ([36])).

Pažeidžiamų prašytojų, turinčių specialiųjų poreikių, atveju gali būti būtina įvertinti, ar VAA vietoje yra tinkamų paslaugų ir infrastruktūra (pvz., speciali medicininė priežiūra, konkreti įranga). Į tai reikėtų atsižvelgti vertinant jų asmenines aplinkybes. Papildomų gairių dėl specialiųjų poreikių prašytojų galima rasti 5.3.b skirsnyje ir 6 skyriuje.

Bendra padėtis nagrinėjamoje vietoje turėtų būti išnagrinėta atsižvelgiant į pirmiau aprašytus **objektyvius kriterijus**. Į bendras aplinkybes kilmės šalyje galima atsižvelgti, tačiau jų **nereikėtų vertinti atliekant palyginimą** su aplinkybėmis kitose kilmės šalies vietose arba prašymo šalies standartais.

VAA vietoje turi būti galimybė pasinaudoti pagrindine infrastruktūra, įskaitant vandenį ir maisto tiekimą, sanitarijos sąlygas, galimybę gauti būstą, elektros energiją, pagrindinę medicininę priežiūrą ir, tuo atveju, kai tai yra svarbu atsižvelgiant į prašytojo ar jo šeimos padėtį, švietimo įstaigas kilmės šalyje.

Padėtis VAA vietoje turi būti tokia, kad prašytojai galėtų uždirbti pragyvenimui ir užsitikrinti tinkamą pragyvenimo lygį. Socialinės ir ekonominės sąlygos VAA vietoje turi būti tokios, kad prašytojai galėtų užsidirbti pragyvenimui įsidarbindami arba dirbdami savarankiškai. Tačiau perkėlimas viduje neišvengiamai yra susijęs su tam tikrais sunkumais, pvz., tinkamo darbo paieškomis ([37]). Nereikalaujama, kad prašytojai turėtų galimybę verstis tokia pat profesija kaip anksčiau. Laikinas nekvalifikuotas darbas, pvz., žemės ūkyje arba statybų sektoriuje, yra priimtinas tol, kol juo užtikrinamos pakankamos pajamos. Kita vertus, mokamas darbas nusikalstamoje organizacijoje, susijęs su tolesniu nusikaltimų darymu arba bendrininkavimu, nėra pagrįstas.

Apskritai žemesni pragyvenimo standartai arba pablogėjusi ekonominė būklė dėl apsigyvenimo VAA vietoje nėra pakankama priežastis atmesti siūlomą vietą kaip netikslingą ([38]). Pagal naujos redakcijos PD 8

([33]) 2014 m. EŽTT sprendimas *A. A. M.*, *op. cit.*, 16 išnaša. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 73 punktą, skelbiamą EŽTT „Hudoc“ duomenų bazėje.

([34]) Žr. skirsnį „Prašytojo sprendimo apsigyventi tam tikroje kilmės šalies dalyje pagrįstumas“, su kuriuo galima susipažinti *EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktiniame vadove*, 2018 m. balandžio mėn.

([35]) Tai taip pat pagrįsta JT Generalinės Asamblėjos Vaiko teisių konvencija, 1989 m. lapkričio 20 d., Jungtinės Tautos, Sutarčių serija, 1577 tomas.

([36]) Šis aspektas neturėtų būti vertinamas jį lyginant su prašymo pateikimo šalies standartais, bet atsižvelgiant į bendras kilmės šalies aplinkybes.

([37]) 2014 m. EŽTT sprendimas *A. A. M.*, *op. cit.*, 16 išnaša. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 73 punktą, skelbiamą EŽTT „Hudoc“ duomenų bazėje.

([38]) UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės: *Vidinio persikėlimo arba perkėlimo alternatyva taikant 1951 m. Ženevos direktyvos 1 straipsnio A dalies 2 punktą ir (arba) 1967 m. protokolą dėl pabėgėlių statuso*, HCR/GIP/03/04, 2003 m. liepos 23 d., 29 punktas.

straipsnį **nereikalaujama, kad** prašytojo **gyvenimas tęstųsi kaip ir anksčiau**, kad būtų galima taikyti VAA. Tačiau pakankamos pajamos reiškia, kad prašytojas ne tik gali apsirūpinti maistu, vandens atsargomis, pastoge ir higiena, kai šie ištekliai kitais atvejais nepasiekiami, bet ir dalyvauti įprastame kilmės šalies gyvenime.

Be to, vertinant prašytojo pragyvenimo lėšas, gali būti svarbu atsižvelgti į kitus veiksnius, pvz., humanitarinės pagalbos prieinamumą ir (arba) individualias aplinkybes, pvz., esamas finansines lėšas ir (arba) paramą iš artimų asmenų rato, kuri išsamiau aptarta 5.3.b skirsnyje.

b) Individualios sąlygos

Kad galėtų nustatyti, ar konkretus prašytojas gali pagrįstai apsigyventi konkrečioje VAA vietoje, atsakingas pareigūnas taip pat turėtų atsižvelgti į individualias prašytojo aplinkybes. Taip visų pirma yra tuo atveju, kai nustatomi specialieji poreikiai ir pažeidžiamumo aspektai. Tokiais atvejais atliekant individualų galimybės pagrįstai apsigyventi VAA vietoje vertinimą reikia atsižvelgti į prašytojo specialiuosius poreikius.

Dėmesį reikėtų atkreipti į šias kategorijas: lydimus ir nelydimus nepilnamečius, neįgaliuosius, vyresnio amžiaus žmones, nėščias moteris, nepilnamečių vaikų turinčius vienišus tėvus, prekybos žmonėmis aukas, sunkiai sergančius asmenis, psichikos sutrikimų turinčius asmenis, asmenis, kurie buvo kankinti, išžaginti, patyrė kitokį didelį psichologinį, fizinį arba seksualinį smurtą, lesbietes, gėjus, biseksualius, interseksualius ir translyčius asmenis ir asmenis, turinčius specialiųjų su lytimi susijusių poreikių ([39]).

Esama ir kitų individualių prašytojo aplinkybių, kurios gali būti svarbios vertinant galimybę pagrįstai apsigyventi VAA vietoje, nes jos gali arba palengvinti prašytojų apsigyvenimą, arba sukelti papildomų kliūčių. Tai galėtų būti individualios prašytojui būdingos aplinkybės ir išorės parama. Toliau pateikiami **asmeninių aplinkybių pavyzdžiai**, į kuriuos galima atsižvelgti vertinant, ar VAA būtų pagrįsta, ar ne. Vis dėlto sąrašas nelaikytinas baigtiniu. Atkreipkite dėmesį, kad individualių aplinkybių poveikis iš esmės priklauso nuo padėties kilmės šalyje.

Amžius. Darbingas amžius – tai gebėjimo įsidarbinti, siekiant uždirbti pragyvenimui, požymis. Priešingai, jaunas amžius, taip pat vyresnis amžius, gali apriboti galimybę įsidarbinti ir gebėjimą užtikrinti

([39]) Daugiau informacijos apie kategorijas, kategorijų nustatymą ir specialiuosius poreikius žr. EASO parengtą specialiųjų poreikių turinčių asmenų nustatymo priemonę, kurią galima rasti adresu https://ipsn.easo.europa.eu.

pakankamas pragyvenimo lėšas. Tokiais atvejais individualios sąlygos turėtų būti vertinamos atsižvelgiant į prieinamą pagalbos tinklą.

Lytiškumas (lytis). Kai kuriose šalyse moterys gali susidurti su apribojimais dėl savo lytiškumo ir (arba) lyties, todėl tam tikrose srityse joms gali kilti sunkumų, pvz., ribotos galimybės naudotis tam tikromis paslaugomis, gauti būstą ir įsidarbinti. Moterims taip pat gali kilti didesnė išnaudojimo ir smurto rizika. Dėl šios priežastis VAA galėtų būti netikslinga moterims, ypač jei trūksta pagalbos tinklo.

Profesinė patirtis ir išsilavinimas, įskaitant kalbų mokėjimą. Išsilavinimo lygis ir anksčiau įgyta darbo patirtis galėtų būti svarbios aplinkybės vertinant prašytojo galimybes gauti minimalių lėšų pragyvenimui dirbant. Jei aktualu, taip pat galima atsižvelgti į prašytojo nuosavas finansines lėšas ir kitus išteklius. VAA vietos kalbos mokėjimas būtų reikšmingas veiksnys, jeigu joje pagrindinė kalba yra kita kalba.

Šeiminė padėtis. Minimalios pragyvenimo lėšos turi būti užtikrinamos visiems artimiausiems šeimos nariams ([40]), esantiems VAA vietoje.

Kartu reikėtų pažymėti, kad jeigu prašytojas turi artimiausių šeimos narių pagal naujos redakcijos PD 2 straipsnio j punktą ([41]), į tuos šeimos narius reikėtų atsižvelgti. VAA vieta nebūtų tikslinga, jeigu joje gyvendamas prašytojas būtų nuolat atskirtas nuo artimiausių šeimos narių. Įprastas gyvenimas turėtų apimti galimybę gyventi kartu su artimiausiais šeimos nariais.

Sveikatos būklė. Sveikatos būklė ir negalia gali turėti poveikį prašytojo gebėjimui dirbti. Kartu, priklausomai nuo prašytojo sveikatos būklės, gali būti reikalinga galimybė pasinaudoti specialiomis sveikatos priežiūros paslaugomis.

Socialinis ir ekonominis statusas. Vertinant VAA tikslingumą, ypač prašytojo galimybę uždirbti minimalių pragyvenimo lėšų, galima atsižvelgti į turimas finansines lėšas.

Pagalbos tinklas. Šeimos narių ratas ir galbūt platesnis draugų ratas, tos pačios genties nariai, asmenys iš profesinio sluoksnio ir kiti pažįstami gali atlikti svarbų vaidmenį padedant prašytojui gauti minimalių pragyvenimo lėšų. Pagalbos pobūdis ir noras bei gebėjimas padėti turėtų būti vertinami atsižvelgiant į kilmės šalies aplinkybes ir kiekvienu konkrečiu atveju.

Vietos žinios. Vietos žinios, įgytos VAA vietoje apsistojus anksčiau arba joje ilgiau lankantis, galėtų padėti prašytojui joje apsigyventi.

Etninės, kultūrinės ir religinės aplinkybės. Jeigu prašytojas priklauso etninei, kultūrinei ar religinei grupei, kuri VAA vietoje yra mažuma, reikėtų įvertinti, ar tai ribotų prašytojo galimybes gauti minimalių

([40]) Pagal naujos redakcijos PD 2 straipsnio j punktą šeimos nariais yra:

„– tarptautinės apsaugos gavėjo sutuoktinis arba nesantuokinis partneris, su kuriuo sieja stabilūs santykiai, kai atsižvelgiant į atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką pagal trečiųjų šalių piliečiams taikomą jos teisę nesantuokinės poros prilyginamos santuokinėms poroms,

– pirmoje įtraukoje nurodytų porų arba tarptautinės apsaugos gavėjo nepilnamečiai vaikai, jei jie nėra susituokę, nesvarbu, ar jie yra santuokiniai ar nesantuokiniai, ar įvaikinti, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje,

– tėvas, motina ar kitas suaugęs asmuo, pagal atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką atsakingas už tarptautinės apsaugos gavėją, jei tas gavėjas yra nepilnametis ir nesusituokęs“.

([41]) Ten pat.

pragyvenimo lėšų ar būtinąsias paslaugas. Jei prašytojai neturi kultūrinių ryšių šalyse, kuriose jie atlieka itin svarbų vaidmenį kasdieniame gyvenime, tai gali lemti izoliaciją ir (arba) diskriminaciją.

Dokumentacija. Tam tikrose šalyse tapatybės dokumentų gali prireikti norint pasinaudoti viešosiomis paslaugomis, pvz., švietimu, sveikatos priežiūra, būsto ir (arba) žemės sertifikatų išdavimu ir valstybinio banko teikiamomis paskolomis. Jeigu prašytojui trūksta atitinkamų dokumentų ir tikėtina, kad jis jų negalės gauti, būtina įvertinti, kokį poveikį tai turės jo galimybėms gyventi įprastą gyvenimą VAA vietoje.

Individualių aplinkybių vertinimas

Individualios prašytojo aplinkybės gali būti svarbios vertinant, ar tikslinga apsigyventi. Kai kurie aspektai, pvz., pagalbos tinklo buvimas arba vietos žinios, gali padėti prašytojui susigaudyti kitais atvejais sudėtingomis bendrosiomis aplinkybėmis ir palengvinti jo apsigyvenimą. Priešingai, tam tikri individualūs veiksniai gali turėti neigiamą poveikį VAA tikslingumui. Pavyzdžiui, senyvas amžius ir negalia gali tapti papildomomis kliūtimis ieškant darbo. Dėl kalbos barjero gali būti apribotos prašytojo galimybės įvykdyti būtinus oficialius reikalavimus ir integruotis VAA vietoje. Prieš prieinant prie išvados dėl tikslingo apsigyvenimo, reikia įvertinti visus aspektus.

Pavyzdžiui, vertindamas konkretaus prašytojo apsigyvenimo VAA vietoje tikslingumą, atsakingas pareigūnas turi įvertinti bet kokių asmeninių aplinkybių, dėl kurių gali būti ribojamos prašytojo galimybės užsitikrinti pakankamą pragyvenimo lygį, poveikį. Tačiau su individualiomis prašytojo aplinkybėmis susiję apribojimai gali turėti mažesnį poveikį, jeigu sunkumus užsidirbti pragyvenimui sumažina pagalbiniai veiksniai. Tokiais pagalbiniais veiksniais gali būti šeimos narių arba kitų artimo rato asmenų, pvz., klanų arba papildomų socialinių ryšių, pagalba. Paramą taip pat gali teikti valstybė viešųjų paslaugų, socialinės gerovės, jaunimo gerovės, nedarbo išmokų, negalios išmokos arba sveikatos draudimo forma. Taip pat gali būti labdaros organizacijų, remiančių prašytoją.

Jeigu bendrosios sąlygos yra palankios naujos redakcijos PD 8 straipsnio taikymui, tačiau dėl individualių aplinkybių prašytoją yra sudėtingiau sėkmingai perkelti, atsakingas pareigūnas turi įvertinti kiekvieną individualią ir bendrąją aplinkybę. Taip siekiama įvertinti bet kokias ribotas pašytojo galimybes, susijusias su bet kokia parama, kurią prašytojas gali gauti. Tam, kad VAA būtų laikoma tikslinga, prieinama pagalba turi padėti atsverti šias individualias aplinkybes, dėl kurių prašytojui tampa sunkiau persikelti, tiek, kiek galima pagrįstai tikėtis, kad bus užtikrinta prašytojo gerovė ir pakankamos pragyvenimo lėšos.

6. Konkrečių profilių nagrinėjimas ir su jais susiję uždaviniai

Šiame skyriuje pateikiami kai kurie profiliai, su kuriais atsakingi pareigūnai gali susidurti ir kuriems būtina skirti ypatingą dėmesį. Tai yra svarbu vertinant VAA koncepcijos taikymą: saugumas, kelionė ir atvykimas ir tikslingas apsigyvenimas, kaip išsamiai aprašyta 5 skyriuje. Vadove nepateikiamos išvados ar pavyzdiniai sprendimai, kokį sprendimą priimti dėl tarptautinės apsaugos prašymų, kurie atitinka šiuos profilius. Sprendimas visada priklauso nuo **tikslios padėties kilmės šalyje ir individualios prašytojo padėties.**

Todėl naujausia ir susijusi IKŠ yra svarbiausia, taip pat išsamus prašytojo padėties paaiškinimas per apklausą. Nors VAA tam tikroje vietoje gali būti taikoma vienam asmeniui, atitinkančiam tam tikrą profilį, ji negali atitikti visų susijusių kito profilio reikalavimų.

VAA taikymas priklauso nuo 5 skyriuje išsamiau aptartų kriterijų vertinimo rezultato, atsižvelgiant į atitinkamą IKŠ ir individualias prašytojo aplinkybes. Be to, vertinant VAA reikėtų atsižvelgti į prašytojo gebėjimą pasirūpinti savo pagrindiniais poreikiais, pvz., maistu, higiena ir pastoge. Vertinime taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad prašytojui gali kilti netinkamo elgesio pavojus, ir į tai, ar per pagrįstą terminą jo padėtis gali pagerėti ([42]).

Šiame skyriuje aprašytų profilių paskirtis – pristatyti kai kuriuos aspektus, į kuriuos atsakingas pareigūnas turi atkreipti ypatingą dėmesį vertindamas VAA taikymą. Porų ir šeimų su vaikais atveju gali būti sudėtingiau nustatyti, ar įvykdyti VAA reikalavimai. Taip yra todėl, kad atsakingiems pareigūnams į atitinkamą vertinimą reikia įtraukti daugiau asmenų, be to, kiekvieno šeimos nario individualios aplinkybės taip pat gali būti skirtingos. Vyresnio amžiaus prašytojai ir sveikatos problemų, pvz., ligą ar negalią, turintys prašytojai susiduria su didesnėmis kliūtimis, kurias reikia įveikti, ir jiems reikia daugiau pagalbos. Seksualinės orientacijos ar lytinės tapatybės mažumos grupei priklausantys prašytojai kai kuriose šalyse gali susidurti su apribojimais ir priešiškumu. Vaikai, apskritai, yra labiau pažeidžiami nei kiti prašytojai ir jiems kyla didesnė netinkamo elgesio rizika keliaujant ir juos perkeliant į kitą kilmės šalies dalį. Kalbant apie nelydimus vaikus, pažymėtina, kad taip pat būtina atsižvelgti į jų tinkamą priežiūrą ir globos aspektus.

6.1. Vienišas sveikas suaugęs vyras

Toliau išvardijamos individualios aplinkybės, į kurias galima atsižvelgti siekiant išsiaiškinti, ar yra kokių nors pažeidžiamumo aspektų ar kitų sunkumų, kurie gali turėti įtakos vertinant VAA kriterijų dėl vienišo visiškai sveiko vyro, visų pirma atsižvelgiant į tai, „kiek tikslingą apgyvendinti“.

Naujos redakcijos PD 8 straipsnyje nustatyti saugumo, kelionės ir atvykimo kriterijai turėtų būti vertinami atsižvelgiant į individualias prašytojo aplinkybes ir 5.1 ir 5.2 skirsniuose pateiktas rekomendacijas. Tam tikra rizika gali būti ypač būdinga vienišam visiškai sveikam suaugusiam vyrui ir ją reikėtų atidžiai įvertinti. Pavyzdžiui, šiam profiliui priklausantys prašytojai, kitaip nei kitų profilių prašytojai, galėtų susidurti su

([42]) 2011 m. EŽTT sprendimas *Sufi ir Elmi*, *op. cit.*, 14 išnaša. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 283 punktą, skelbiamą EŽTT „Hudoc“ duomenų bazėje.

priverstinio įdarbinimo rizika arba jie gali būti ypač kruopščiai tikrinami patikros punktuose dėl įtarimų vykdant sukilėlio veiklą ir pan.

Individualių aplinkybių vertinimas yra labai svarbus siekiant išsiaiškinti, ar prašytojas gali gyventi santykinai įprastą gyvenimą nepatirdamas sunkumų VAA vietoje. Dėmesį reikėtų atkreipti į nustatytą pažeidžiamumą, taip pat prieinamus problemų sprendimo mechanizmus, kurie gali daryti poveikį nustatant, kiek tikslinga yra perkelti prašytoją. Šiuo atžvilgiu, be 5.3.b skirsnyje išsamiai apibūdintų aplinkybių, reikėtų atsižvelgti į toliau išvardytus aspektus, visų pirma vertinant VAA tinkamumą vienišam visiškai sveikam suaugusiam vyrui.

Darbingas amžius gali padėti prašytojui įsidarbinti siekiant užsidirbti pragyvenimui. Prašytojo **sveikata** yra labai svarbus aspektas vertinant prašytojo kelionės į VAA vietą saugumą. Taip pat reikėtų įvertinti sveikatos aspektus ir išnagrinėti, ar prašytojas turi kokių nors rimtų sveikatos problemų arba negalią, dėl kurios jam galėtų būti sunkiau apsigyventi naujoje vietoje. Bet kokie pažeidžiamumo aspektai, susiję su tuo, kad prašytojas yra **vyriškos lyties**, taip pat turi būti išnagrinėti atsižvelgiant į gebėjimą saugiai atvykti į VAA ir remiantis prieinama IKŠ. **Vietos žinios, išsilavinimas** ir **ankstesnė darbo patirtis** gali būti laikomi prašytojo privalumais siekiant rasti darbą ir gebėti save išlaikyti ekonomiškai.

Priklausomai nuo padėties VAA vietoje, vienišam visiškai sveikam vyrui **pagalbos tinklas** VAA vietoje nebūtinas, kad jis atitiktų naujos redakcijos PD 8 straipsnio reikalavimus. Tačiau šeimos, giminaičių ar draugų ratas gali padėti prašytojui užsitikrinti pragyvenimą, kai kalbama apie būstą, finansinę pagalbą ir įsidarbinimą. Šiuo atžvilgiu taip pat gali būti įvertintas vienkartinis finansinis įnašas, padedantis jam apsigyventi.

6.2. Darbingo amžiaus susituokusios poros be vaikų

Kalbant apie darbingo amžiaus susituokusių porų be veikų VAA, pažymėtina, kad, siekiant įvertinti VAA prieinamumą, reikėtų atsižvelgti į tuos pačius 6.1 skirsnyje išvardytus individualius aspektus.

Jeigu tik vienas asmuo poroje gali dirbti, reikia papildomai išnagrinėti, ar galima užtikrinti minimalų poros pragyvenimo lygį pajamų gaunant tik vienam asmeniui.

6.3. Vieniša moteris, neturinti vyrų pagalbos tinklo

Priklausomai nuo padėties kilmės šalyje, ypač VAA vietoje, vienišos moters padėtis gali kelti konkrečių problemų, susijusių su visais trimis VAA vertinimo kriterijais.

Jeigu moteris neturi vyrų pagalbos tinklo, tam tikrose šalyse gali būti diskriminacinių apribojimų. Be to, vienišai moteriai be vyrų pagalbos tinklo gali kilti didesnė rizika patirti įvairių formų seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties. Šiomis aplinkybėmis nagrinėjant VAA kriterijų taikymą labai svarbu, remiantis prieinama IKŠ, įvertinti pirmiau išvardytas (5.3 skirsnis) individualias sąlygas.

Kai kuriais atvejais (vyrų) pagalbos tinklas gali padėti vienišai moteriai išspręsti problemas, susijusias su perkėlimu į VAA vietą ir apsigyvenimu joje. Vyrų pagalbos tinklą gali sudaryti artimas vyriškos lyties giminės šeimos narys arba vyras iš platesnio šeimos rato, kuris gali padėti vienišai moteriai ir ją remti. Reikia įvertinti, ar vyro pagalbos tinklas arba vyro palyda reikalinga vienišai moteriai, kad ji galėtų pasinaudoti socialinėmis paslaugomis ir sugebėtų įgyvendinti savo teises visuomenėje. Jei vieniša moteris yra šalyje, kurioje būtinas vyrų pagalbos tinklas, tai gali reikšti, kad vieniša moteris negalės

pasinaudoti pagrindinėmis paslaugomis ir neturės galimybių savarankiškai užsitikrinti minimalaus pragyvenimo.

Dėmesį reikėtų atkreipti į socialinius apribojimus, dėl kurių gali būti apribotas moters gebėjimas savarankiškai keliauti ir apsigyventi, ir į atvejus, kai moters judėjimo laisvė gali būti apribota dėl vyro sutikimo arba palydos reikalavimo. Visoje šalyje gali galioti skirtingi moters judėjimo laisvės ir aprangos reikalavimai. Kai kuriose kilmės šalyse moterims ir mergaitėms gali būti taikomi diskriminuojantys apribojimai ir joms gali būti reikalinga vyriškos lyties giminės šeimos nario arba palydovo pagalba, kad jos galėtų pasinaudoti įvairiomis paslaugomis ir įgyvendinti tam tikras teises. Be to, moterys ir mergaitės švietimo, darbo, būsto srityje gali susidurti su papildomais sunkumais.

Sprendžiančiosios institucijos, vertindamos VAA taikymą, turėtų atkreipti ypatingą dėmesį į galimus papildomus pažeidžiamumo aspektus, pvz., susijusius su ankstesne trauma, prekybos žmonėmis požymiais ir nėštumu.

6.4. Šeimos su vaikais

Vertinant VAA koncepciją tais atvejais, kai prašymus pateikia šeimos su vaikais, būtina atidžiai įvertinti kiekvieno vaiko padėtį, kartu atliekant individualų vaiko interesų vertinimą ([43]). Galimybės įgyti pagrindinį išsilavinimą klausimas turėtų būti sprendžiamas atsižvelgiant į bendrą padėtį atitinkamoje VAA vietoje, taip pat į individualias šeimos aplinkybes. Taip pat reikėtų atsižvelgti į konkrečią vaikų persekiojimo VAA vietoje formų riziką, pvz., vaikų santuoką arba prekybą vaikais.

6.5. Su seksualine orientacija ir lytine tapatybe susiję profiliai

Seksualinė orientacija suprantama kaip asmens gebėjimas justi stiprų emocinį, jausminį ir (arba) seksualinį potraukį ir (arba) turėti intymių ir lytinių santykių su kitos lyties, tos pačios lyties arba daugiau nei vienos lyties asmenimis. Lytinė tapatybė suprantama kaip kiekvieno asmens giliai juntamas ir individualus savo lyties suvokimas, galintis sutapti arba nesutapti su įgimta biologine lytimi, įskaitant savo kūno pajautą (dėl to gali būti savo noru medicininėmis, chirurginėmis ar kitokiomis priemonėmis keičiama kūno išvaizda arba funkcijos) ir kitokius lyties raiškos būdus, įskaitant aprangą, kalbėseną ir manieras ([44]). Vaiko biologinė lytis gali būti laikoma įgimta savybe, net jeigu asmens lytis nėra nekintama ir gali keistis ([45]).

Tomis aplinkybėmis reikia atkreipti dėmesį į tai, kad seksualinė orientacija ir lytinė tapatybė yra esminės tapatybės arba sąžinės savybės, kurių asmuo negali būti verčiamas atsisakyti. Taip pat negalima tikėtis,

---

([43]) Įgyvendindamos šią direktyvą valstybės narės pirmiausia turėtų atsižvelgti į geriausius vaiko interesus pagal 1989 m. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją. Vertindamos geriausius vaiko interesus valstybės narės visų pirma turėtų tinkamai atsižvelgti į šeimos vienovės principą, nepilnamečio gerovę ir socialinę raidą, saugumo ir apsaugos aspektus ir į nepilnamečio nuomonę pagal jo amžių ir brandą (naujos redakcijos PD 18 straipsnis). Taikydamos šią direktyvą pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją (toliau – Chartija) ir 1989 m. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją valstybės narės visų pirma turėtų atsižvelgti į vaiko interesus. Vertindamos vaiko interesus, valstybės narės pirmiausia turėtų tinkamai atsižvelgti į nepilnamečio gerovę ir socialinę raidą, įskaitant jo išsilavinimą (naujos redakcijos PPD 33 konstatuojamoji dalis).

([44]) Dėl antraštinėje dalyje vartojamų sąvokų apibrėžčių taip pat žr. Džahartos principus, skelbiamus adresu principles_en.pdf (yogyakartaprinciples.org) ir A5_yogyakartaWEB-2.pdf (yogyakartaprinciples.org).

([45]) Taip pat žr. atitinkamas sąvokas *EASO praktiniame priklausymo konkrečiai socialinei grupei vadove*, 2020 m.

kad asmuo nuslėps šią savybę arba įsitikinimą arba neišreikš jo visiškai laisvai ([46]). Todėl negalima tikėtis, kad prašytojas nuslėps savo seksualinę orientaciją arba lytinę tapatybę ([47]). Siekiant įvertinti VAA taikymą, būtina pažymėti, kad negalima iš prašytojų tikėtis, kad jie pakeis savo elgesį arba gyvens slapstydamiesi, pvz., dėl seksualinės orientacijos, kad išvengtų persekiojimo arba didelės žalos VAA vietoje ([48]). Gali būti atvejų, kai prašytojai iš savo kilmės šalies neišvyko dėl seksualinės orientacijos ir (arba) lytinės tapatybės, tačiau pasiūlytoje VAA vietoje jie gali susidurti su marginalizacija, o tai gali sukelti didelę naštą prašytojui, todėl būtų negalima pagrįstai prašyti, kad jie joje apsigyventų.

Be to, remiantis prieinama IKŠ, dėmesį reikėtų atkreipti į padėties VAA vietoje įvertinimą atsižvelgiant ne vien į oficialią valstybės poziciją. Atsakingi pareigūnai savo sprendimus turėtų grįsti IKŠ ir atitinkama teisine sistema bei jos praktiniu taikymu. Atsakingi pareigūnai taip pat turėtų nagrinėti tokius aspektus, kaip pagarbus socialinis požiūris, dabartinė padėtis ir atitinkamos teisinės sistemos pažeidėjų praktinis persekiojimas.

Nagrinėjant VAA taikymą atitinkamo profilio prašytojo atžvilgiu, dėmesį reikėtų atkreipti į bendrą padėtį VAA vietoje, kurioje prašytojas nesusidurs su nereikalingais sunkumais dėl savo seksualinės orientacijos ir (arba) lytinės tapatybės. Religinės, tradicinės arba socialinės normos gali būti skirtingos atitinkamoje kilmės šalies dalyje ir dėl jų prašytojui gali būti neįmanoma apsigyventi. Kai kurių šalių didmiesčiuose galiojančios socialinės normos ir požiūris gali skirtis nuo kaimo vietovėje galiojančių normų ir požiūrio. Todėl prašytojas iš kaimo arba mažo miesto, kuriame jis buvo persekiojamas dėl savo seksualinės orientacijos arba lytinės tapatybės, gali jaustis saugus ir pagrįstai apsigyventi didmiestyje.

6.6. Nelydimi vaikai

Nacionalinės administracijos visų pirma atsižvelgia į vaiko interesus. To principo įgyvendinimo procedūros taip pat priklauso nuo nacionalinės teisės aktų. Tomis aplinkybėmis interesus, kurie apima teigiamus ir neigiamus veiksnius, susijusius su VAA, reikėtų įvertinti atsižvelgiant į jų pažeidžiamumą, taip pat teisinius ir kitus apribojimus, su kuriais paprastai susiduria nepilnamečiai. Vaikai, kurių nelydi jų tėvai arba kitas teisinis globėjas, apsigyvendami naujoje vietoje gali susidurti su konkrečia rizika ir problemomis.

Be to, šeimos narių arba kitų patikimų pagalbos tinklų buvimas gali turėti esminę reikšmę nustatant, ar galima taikyti VAA. Teisė į vaiko gyvybę, išgyvenimą ir vystymąsi taip pat turėtų būti įvertinta atsižvelgiant į VAA ir būtina užtikrinti visas sąlygas, kad kiekvienas vaikas galėtų maksimalia apimtimi pasinaudoti šiomis teisėmis ([49]). Be to, jeigu VAA vertinimas yra susijęs su vaiku, į jų nuomones reikia atsižvelgti tiek, kiek tai dera su jų amžiumi ir branda.

([46]) 2013 m. ESTT sprendimas *X, Y ir Z*, *op. cit.*, 22 išnaša. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 70–76 punktus, skelbiamus ESTT „Curia“ duomenų bazėje.

([47]) Ten pat.

([48]) Ten pat; 2012 m. rugsėjo 5 d. ESTT sprendimas *Y ir Z / Bundesrepublik Deutschland*, sujungtos bylos C-71/11 ir C-99/11, EU:C:2012:518. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 80 punktą, skelbiamą ESTT „Curia“ duomenų bazėje.

([49]) Daugiau informacijos žr. JT Generalinės Asamblėjos Vaiko teisių konvenciją, 1989 m. lapkričio 20 d., Jungtinės Tautos, Sutarčių serija, 1577 tomas.

Naujos redakcijos PD 2 straipsnio 1 dalis

„Nelydimas nepilnametis – nepilnametis, atvykęs į valstybių narių teritoriją nelydimas pagal atitinkamos valstybės narės teisę ar praktiką už jį atsakingo pilnamečio, kol juo nepradeda veiksmingai rūpintis toks asmuo; įskaitant nepilnametį, kuris liko nelydimas po to, kai jis atvyko į valstybių narių teritoriją.“

Kalbant apie kelionės saugumą pažymėtina, kad nelydimi nepilnamečiai vaikai kelionės į VAA vietą metu ir atvykę į ją susiduria su didesne netinkamo elgesio rizika. Apskritai fizinės ir psichinės žalos pavojus, siekiant taikyti naujos redakcijos PD 8 straipsnį, nelydimų vaikų atvejais turėtų būti vertinamas kaip per didelis.

Lygiai tokiomis pat aplinkybėmis apsigyvenimo tikslingumui taip pat didelis poveikis daromas nelydimų vaikų atvejais ir priklausomai nuo jų individualių aplinkybių. Vidaus apsaugos situacijoje vaikai yra pažeidžiami dėl savo jauno amžiaus ir dėl to, kad yra priklausomi nuo kitų, kurie pasirūpina jų minimaliu pragyvenimu. Todėl nelydimi vaikai visų pirma yra priklausomi nuo tinkamos priežiūros ir globos tvarkos, šeimos narių arba pagalbos tinklo, kurie gali pasirūpinti jų interesais VAA vietoje, buvimo. Patiems vaikams dažnai gali trūkti minimalių pragyvenimo lėšų, todėl dar labiau padidėja vaikų santuokos, prekybos vaikais ir prostitucijos bei vaikų darbo rizika. Tai kenkia vaiko fizinei arba psichikos sveikatai ir gali privesti prie piktnaudžiavimo narkotikais, dalyvavimo darant nusikaltimus ir pan. VAA vietoje gali nebūti vaikams be tėvų skirtos infrastruktūros arba teisėto globėjo arba galimybės pasinaudoti tokia infrastruktūra ar turėti teisėtą globėją gali būti ribotos ir joje numatytos sąlygos gali būti nepakankamos, kad būtų patenkinti vaiko poreikiai, taip pat bendrieji vaiko interesai. Taip pat galima atsižvelgti į vaiko amžių ir šiuo atveju, priklausomai nuo atitinkamos IKŠ, lytis taip pat yra svarbi.

Šiomis aplinkybėmis ir vadovaujantis naujos redakcijos PD 27 straipsniu, VAA galėtų būti vertinama kaip **tinkama nelydimiems vaikams, jei yra nustatytos tinkamos ir įgyvendinamos priežiūros taisyklės**. Taip galėtų būti, jeigu prie nelydimo vaiko pagal kilmės šalies teisės aktus prisijungia jo tėvai, kiti teisiškai atsakingi suaugusieji arba juos priima už nepilnamečių globą atsakinga valdžios institucija (pvz., jaunimo gerovės tarnyba, prieglauda ir pan.) VAA vietoje, kurioje, kaip manoma, bus paisoma vaiko interesų. Taisyklėmis turėtų būti užtikrinama, kad vaikas galėtų naudotis pakankamos pagalbos tinklu ir taip užtikrintų savo tikslingą apsigyvenimą. Būtinose taisyklėse taip pat turėtų būti aptarta vaiko kelionė į VAA vietą. Negalima tikėtis nelydimo vaiko būtinos kelionės į VAA vietą ir apsigyvenimo joje, jeigu tai būtų susiję su sutarčių sudarymu arba administracinio patvirtinimo gavimu atliekant teisinius veiksmus. Taip yra todėl, kad vaikai gali neturėti veiksnumo kilmės šalyje ir dėl šio neveiksnumo vaikui taip pat gali būti užkirstos galimybės gauti pakankamai finansinių arba kitų išteklių.

6.7. Vyresnio amžiaus prašytojai

Prašytojo amžius yra ypač svarbus atliekant VAA vertinimą. Vyresnio amžiaus žmonės iš tiesų susiduria su rimtomis problemomis atvykdami į saugią vietą ir joje sėkmingai apsigyvendami. Apskritai vyresnio amžiaus žmonės yra riboto judumo ir jiems reikia daugiau pagalbos. Be to, jų padėčiai ypač svarbūs sveikatos veiksniai. Dėl šių priežasčių siūlomoje vyresnio amžiaus prašytojų kilmės šalies teritorijoje, į kurią jie gali persikelti, būtina įvertinti jų sveikatos priežiūros padėtį ir galimybę pasinaudoti sveikatos priežiūros paslaugomis. Kai kurie vyresnio amžiaus žmonės gali būti nedarbingi ir gauti socialinės paramos išmokas. Jų gebėjimas integruotis kitoje šalies dalyje, kuri gali gerokai skirtis nuo jų kilmės vietovės (pvz., dėl kalbos, kultūros), taip pat gali tapti sudėtingu uždaviniu. Pagalbos tinklo (pvz., šeimos narių) buvimas yra kitas svarbus veiksnys vertinant VAA vyresnio amžiaus žmonėms.

6.8. Sunkiomis ligomis sergantys arba sunkią negalią turintys prašytojai

Šis profilis apima žmones, segančius sunkiomis ligomis, turinčius psichikos sutrikimų ir (arba) negalią ([50]). Negalios sąvokos apibrėžtį galima rasti Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos 1 straipsnyje. „Neįgalieji – tai asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie drauge su kitomis įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje tokiomis pat kaip ir kitų asmenų sąlygomis ([51])."

Kai kuriose šalyse sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai gali stigmatizuoti psichikos sutrikimų turinčius žmones, todėl, naudodamiesi galimybe gauti tinkamą medicininį gydymą ir sveikatos priežiūrą, jie yra diskriminuojami.

Kai kuriose kilmės šalyse galimybė pasinaudoti sveikatos priežiūros paslaugomis gali būti ribota, todėl prašytojo sveikatos būklė yra svarbus aspektas vertinant VAA tikslingumą asmenų, kuriems reikalingas medicininis gydymas, atžvilgiu. Taip pat svarbu atsižvelgti į tai, kad prašytojo sveikatos būklė gali turėti įtakos jo gebėjimui savarankiškai dirbti ir keliauti. Taip pat reikėtų atsižvelgti į tinkamos infrastruktūros vietą, nes esama infrastruktūra gali būti sutelkta tik tam tikrose miesto vietose. Todėl VAA vietoje turėtų būti medicininė ir (arba) socialinė infrastruktūra, reikalinga tam, kad būtų galima pasirūpinti sergančiu ir (arba) neįgaliu prašytoju.

Vertinant VAA dėl prašytojų, sergančių sunkiomis ligomis, turinčių psichikos sutrikimų arba negalią, labai svarbu tai daryti kiekvienu konkrečiu atveju. Šio profilio prašytojų galimybė užsidirbti minimaliam pragyvenimui, pvz., įsidarbinant, būtų dar labiau apribota. Taip pat reikėtų atsižvelgti į socialines ir ekonomines aplinkybes, galimybę kreiptis į asmens šeimos narius ir pagalbos tinklą, nes galimybė pasinaudoti sveikatos priežiūros paslaugomis iš esmės priklauso nuo asmens finansinių lėšų arba lėšų, kurias galima gauti per pagalbos tinklą. Jeigu prašytojas yra priklausomas nuo gydymo, vaistų arba bet kurių kitų būtinų priemonių, kurios reikalingos įprastam gyvenimui užtikrinti nepatiriant nereikalingų sunkumų, reikia susipažinti su naujausia IKŠ, siekiant išsiaiškinti, kokios paslaugos prašytojui yra prieinamos VAA vietoje.

Šiam profiliui priklausančius prašytojus gali lydėti suaugęs asmuo, kuris padeda (padedantysis asmuo arba globėjas) prašytojui ir nuo kurio prašytojas yra priklausomas. Todėl VAA reikėtų įvertinti atsižvelgiant į paramą, kuri yra reikalinga siūlomoje VAA vietoje.

([50]) Dėl specialiųjų poreikių turinčių asmenų nustatymo taip pat žr. informaciją, pateikiamą EASO IPSN priemonėje, prieinamoje šiuo adresu: https://ipsn.easo.europa.eu/.

([51]) JT Generalinė Asamblėja, Neįgaliųjų teisių konvencija: Generalinės Asamblėjos priimta rezoliucija, 2007 m. sausio 24 d., A/RES/61/106.

7. Specialiosios nuostatos

7.1. Pabėgėlio statuso panaikinimas išnykus aplinkybėms

VAA ir pabėgėlio statuso panaikinimas yra dvi skirtingos sąvokos, taikomos pagal naujos redakcijos PPD ir naujos redakcijos PD nuostatas ir susijusias išdėstytas sąlygas ([52]). Tačiau taikytinos sąlygos dažnai painiojamos dėl kai kurių aiškių panašumų, visų pirma pabėgėlio statuso panaikinimo dėl pasikeitusių aplinkybių atveju. Šiame skirsnyje siekiama apibūdinti skirtumą tarp VAA ir pabėgėlio statuso panaikinimo išnykus aplinkybėms, siekiant užkirsti kelią bet kokiai painiavai, kuri gali atsirasti taikant šias sąvokas.

VAA bus vertinama įrodžius pagrįstą baimę dėl persekiojimo arba didelės žalos pavojus kilmės vietoje. Šiuo požiūriu vertinama, ar prašytojas susiduria su pagrįsta baime dėl persekiojimo arba didelės žalos pavojus kitoje vietoje nei kilmės vieta. Vertinama, ar į tą šalies dalį prašytojas gali saugiai ir teisėtai keliauti, gali į ją atvykti ir, pagrįstai manoma, kad jis joje įsikurs.

Panaikinimas bus vertinamas prašytojui suteikus tarptautinę apsaugą. Šiuo požiūriu bus vertinama, ar esama reikšmingų ir nelaikinų aplinkybių, dėl kurių buvo suteiktas pabėgėlio statusas, pokyčių, kurie lemia pagrįstos baimės dėl persekiojimo ir (arba) didelės žalos pavojaus išnykimą.

Naujos redakcijos PD 11 straipsnis „Pabėgėlio statuso panaikinimas dėl išnykusių aplinkybių“

„1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei: <...>

e) dėl aplinkybių, dėl kurių buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės valstybės apsauga; arba

f) būdamas asmeniu be pilietybės dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo gali grįžti į valstybę, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta.

2. Nagrinėdamos 1 dalies e ir f punktus, valstybės narės atsižvelgia į tai, ar aplinkybių pasikeitimas yra tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad pabėgėlio baimė būti persekiojamam nebegali būti laikoma visiškai pagrįsta.

3. 1 dalies e ir f punktai netaikomi pabėgėliui, kuris gali nurodyti įtikinamas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirto persekiojimo, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės valstybės, arba – asmens be pilietybės atveju – valstybės, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, apsauga.“

([52]) Pasak UNHCR, vidinio persikėlimo alternatyvos koncepcijos gali būti taikomos tik vertinant tarptautinės apsaugos tinkamumą pagal Pabėgėlių konvencijos 1A straipsnio 2 dalį. Jos negalima taikyti panaikinus pabėgėlio statusą pagal Pabėgėlių konvencijos 1C straipsnio 5 ir 6 dalis. Taip pat žr. UNHCR, *Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro amicus curiae byloje Nr. 20-121835SIV-HRET dėl F. K. ir kt. prieš valstybę / Norvegijos apeliacinė taryba Norvegijos Aukščiausiajame Teisme (Norges Høyesterett)*, 2020 m. gruodžio 16 d.

Naujos redakcijos PD 16 straipsnis: papildomos apsaugos statuso panaikinimas dėl išnykusių aplinkybių

„1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu, kai aplinkybės, į kurias atsižvelgus buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, nustoja egzistuoti arba pasikeičia tiek, kad apsauga tampa nereikalinga.

2. Taikydamos 1 dalį, valstybės narės atsižvelgia į tai, ar aplinkybių pasikeitimas yra tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad papildomą apsaugą galinčiam gauti asmeniui nebėra realaus didelės žalos pavojaus.

3. 1 dalis netaikoma papildomos apsaugos statuso gavėjui, kuris gali nurodyti privalomas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirtos didelės žalos, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės valstybės arba – asmens be pilietybės atveju – valstybės, kurioje yra jo ankstesnė gyvenamoji vieta, apsauga.“

Atsižvelgiant į tai, kas išvardyta, VAA sąvoka (naujos redakcijos PD 8 straipsnis) ir pabėgėlio statuso panaikinimas dėl pasikeitusių aplinkybių (naujos redakcijos PPD 11 straipsnio 1 dalies e punktas ir 16 straipsnis) gali būti atskiriami taip:

VAA	Pabėgėlio statuso panaikinimas ir išnykusios aplinkybės
Valstybės narės pagal naujos redakcijos PD neprivalo taikyti VAA koncepcijos.	Valstybės narės naujos redakcijos PD nuostatas dėl pabėgėlio statuso panaikinimo privalo taikyti.
VAA vertinama priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų etape.	Pabėgėlio statuso nesuteikimo sąlygos yra susijusios su asmenimis, kuriems jau suteiktas tarptautinės apsaugos statusas ([53]).
Norint taikyti VAA, reikia įvertinti saugumą, kelionę, priėmimą ir apsigyvenimo tikslingumą.	Norint taikyti pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygą, reikia įvertinti pasikeitusių aplinkybių pobūdį.
„Įtikinamų priežasčių“ koncepcija VAA netaikoma. Vis dėlto prašytojas gali remtis priežastimis dėl atsisakymo taikyti VAA.	„Įtikinamų priežasčių“ koncepcija nagrinėjama ir vertinama taikant pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygas.

Daugiau išsamių rekomendacijų dėl pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygų žr. *EASO pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygų taikymo praktinį vadovą* (bus išleistas 2021 m.).

([53]) Pasak UNHCR, pabėgėliai ir kiti asmenys, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, turi teisę į saugų statusą. Visa kita kenktų pabėgėlių saugumo jausmui, kurį siekiama užtikrinti suteikiant tarptautinę apsaugą. UNHCR vykdomasis komitetas paragino valstybes remti pabėgėlių gebėjimą sėkmingai integruotis vietos lygmeniu, laiku suteikiant saugų teisinį statusą ir teises apsigyventi, taip palengvinant jų natūralizaciją. Integracijos tikslams prieštarauja trumpalaikiai leidimai gyventi ir jų dažna peržiūra. Žr. UNHCR, *Pastabos dėl Europos Komisijos pasiūlymo dėl Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų reglamento, COM(2016) 466*, 2018 m. vasario mėn.

7.2. Kartotiniai prašymai

Pagal naujos redakcijos PPD 40 straipsnio 2 dalį kiekvieną kartotinį prašymą pirmiausia reikia preliminariai išnagrinėti.

Naujos redakcijos PPD 40 straipsnio 2 dalis [Preliminarus kartotinių prašymų nagrinėjimas]
„2. Siekiant priimti sprendimą dėl tarptautinės apsaugos prašymo priimtinumo pagal 33 straipsnio 2 dalies d punktą, paskesnis tarptautinės apsaugos prašymas visų pirma turi būti preliminariai išnagrinėjamas, siekiant nustatyti, ar dėl šio prašymo atsirado arba prašytojas pateikė naujos informacijos arba duomenų, susijusių su nagrinėjimu dėl prašytojo priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų pagal Direktyvą 2011/95/ES.“

Preliminaraus nagrinėjimo tikslas – patikrinti, ar atsirado naujos informacijos, kuri nebuvo žinoma per ankstesnes procedūras, nagrinėjant, ar prašytojas atitinka tarptautinės apsaugos gavėjo sąlygas. Priešingu atveju kartotinis prašymas gali būti įvertintas kaip nepriimtinas.

Jeigu VAA buvo taikoma ankstesnėje procedūroje, per preliminarų nagrinėjimą reikėtų įvertinti, ar yra kokių nors naujų elementų, dėl kurių kiltų su VAA taikymu susijusių abejonių. Šiuo atveju reikia naudoti naujausią informaciją, gautą iš atitinkamų šaltinių, kuri yra laikoma įrodymais. Jeigu ankstesniame prašyme buvo prašoma taikyti VAA, prašytojas kartotiniame prašyme gali remtis pablogėjusia padėtimi VAA vietoje. Šiais atvejais sprendžiančioji institucija turi išnagrinėti esamą bendrą situaciją kilmės šalyje, remdamasi aktualia, atnaujinta IKŠ, ir ypatingą dėmesį skirti VAA vietai.

Be to, preliminariai nagrinėjant kartotinį prašymą, taip pat patikrinamos prašytojo asmeninės aplinkybės, nes jo padėtis gali būti pasikeitusi (pvz., šeimos nariai išvyko iš kilmės šalies, prašytojas susirgo). Laikui bėgant gali atsirasti skirtumų, susijusių su prašytojo padėtimi, kai jis pirmą kartą prašė suteikti tarptautinę apsaugą, ir kartotinio prašymo pateikimo metu.

Taip pat svarbu nepamiršti, kad VAA galėtų būti naudojama siekiant įvertinti kartotinį prašymą net jeigu ankstesnėje procedūroje dėl kitos priežasties buvo priimtas neigiamas sprendimas. Tačiau tokioje situacijoje kaip ši VAA bus vertinama ne per preliminarų nagrinėjimą, bet iš esmės nagrinėjant kartotinį prašymą. Šiuo atveju persekiojimo baimė arba didelės žalos pavojus kilmės vietoje bus vertinami iš naujo prieš analizuojant galimybę taikyti VAA vietą.

1 priedas. Teismų praktika

Europos teismų praktika

Toliau pateikiamos atitinkamos EŽTT jurisprudencijos, į kurią buvo atsižvelgta rengiant šį vadovą, oficialios santraukos ir sprendimo ištrauka.

2011 m. EŽTT sprendimas *Sufi ir Elmi / Jungtinė Karalystė* ([54])

Faktinės aplinkybės. Abu prašytojai buvo Somalio piliečiai. Sufi (pirmasis prašytojas) į Jungtinę Karalystę atvyko 2003 m. ir prašė suteikti prieglobstį, remdamasis tuo, kad jis buvo mažumos klano, kurį persekiojo karinė grupuotė, nužudžiusi jo tėvą ir seserį bei sužalojusi jį patį, narys. Jo prašymas nebuvo patenkintas, o skundas atmestas remiantis tuo, kad jo pasakojimas buvo nepatikimas. 2008 m. jam buvo diagnozuotas potrauminio streso sutrikimas. Elmi (antrasis prašytojas) yra „Isaaq“ klano, kuris priklauso daugumai, narys. Jis į Jungtinę Karalystę atvyko 1988 m. ir jam buvo suteiktas leidimas pasilikti šalyje, kartu suteikiant pabėgėlio statusą. Dėl abiejų prašytojų, juos nuteisus už įvairius sunkius nusikaltimus, buvo išduoti deportacijos orderiai. Jų skundai buvo atmesti.

Somalį sudaro trys autonominės teritorijos: šiaurės vakaruose paskelbtoji Somalilando Respublika, šiaurės rytuose esanti Puntlando valstybė ir likę šalies pietiniai ir vidurio regionai. Somalio visuomenei paprastai būdingas priklausymas šeimų klanui. Šalis nuo 1991 m. neturi veikiančios centrinės vyriausybės ir yra kamuojama įstatymų nepaisymo, pilietinio konflikto ir klanų karų. Nors 2004 m. spalio mėn. buvo sudaryta pereinamojo laikotarpio federalinė vyriausybė, kurią pripažįsta Jungtinės Tautos, dabar ji kontroliuoja tik nedidelę Mogadišo dalį ir jos išlikimas priklauso nuo Afrikos Sąjungos karių. Grupuotė „al-Shabaab“, kuri savo veiklą pradėjo kaip ginkluotasis Islamo teismų sąjungos sparnas, tapo galingiausia ir įtakingiausia grupuote vietoje, visų pirma pietų Somalyje, ir nuolat perkelia pajėgas į sostinę Mogadišą.

Prašymuose Europos Žmogaus Teisių Teismui prašytojai teigė, kad juos deportavus į Somalį kiltų netinkamo elgesio rizika.

Teisės nuostata: 3 straipsnis. Vienintelis išsiuntimo byloje kilęs klausimas buvo susijęs su tuo, ar, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, buvo įrodytos esminės priežastys manyti, kad grąžintas prašytojas susidurtų su realiu elgesio, prieštaraujančio 3* straipsnio 1 daliai, pavojumi. Nustačius, kad toks pavojus yra, išsiunčiant prašytoją neišvengiamai būtų pažeistas 3 straipsnis, nepaisant to, ar pavojus kilo iš bendros smurtinės situacijos, asmeninių prašytojo savybių ar abiejų šių aplinkybių visumos. Vis dėlto ne kiekvienoje visuotinio smurto situacijoje atsirastų toks pavojus. Priešingai visuotinio smurto situacijos intensyvumas tik „ekstremaliausiais atvejais“ pasiektų tokį intensyvumo lygį, kad būtų galima kalbėti apie tokį pavojų. Toliau išvardyti kriterijai**, kai tinkama (sąrašas nėra baigtinis), taikomi nustatant konflikto intensyvumo lygį: ar konflikto šalys naudojo karo metodus ir taktiką ir dėl ko padaugėjo civilių aukų arba tiesioginių išpuolių prieš civilius rizika; ar tokių metodų ir (arba) taktikos naudojimas buvo plačiai paplitęs tarp konflikto šalių; ar kova buvo vietos lygmens, ar plataus masto, ir, galiausiai, dėl kovos nužudytų, sužalotų ir perkeltų civilių skaičius.

([54]) EŽTT, informacinis pranešimas apie Teismo jurisprudenciją Nr. 142, 2011 m. birželio mėn., *Sufi ir Elmi / Jungtinė Karalystė* – 8319/07, 2011 m. birželio 28 d. sprendimas [IV skirsnis].

Grįžtant prie padėties Somalyje, Mogadiše, siūlomam grąžinimui buvo prieštaraujama nurodant beatodairišką bombardavimą ir karo nusikaltimus, taip pat nenuspėjamą ir plataus masto smurtą. Mogadiše buvo daugybė civilių aukų ir perkeltų asmenų. Nors patikimų ryšių turintis asmuo Mogadiše gali gauti apsaugą, tik ryšiai aukščiausiu lygmeniu gali būti naudingi užtikrinant tokią apsaugą ir bet kuris asmuo, kuris Somalyje nebuvo kurį laiką, vargu ar turės tokių ryšių. Apibendrinant, smurtas buvo toks intensyvus, jog bet kuriam asmeniui, buvusiam mieste, išskyrus galbūt tuos, kurie turėjo labai glaudžių ryšių su „galingais subjektais“, kiltų realus oficialiai uždrausto elgesio pavojus.

Dėl galimybės perkelti į saugesnį regioną pažymėtina, kad pagal 3 straipsnį susitariančiosioms valstybėms nedraudžiama taikyti vidinio persikėlimo alternatyvos, jeigu grąžinamas asmuo galėtų keliauti, atvykti ir apsigyventi atitinkamoje vietoje be realaus netinkamo elgesio pavojaus. Europos Žmogaus Teisių Teismas buvo pasirengęs pripažinti, kad grąžinami asmenys iš tarptautinio Mogadišo oro uosto galėjo keliauti į kitą pietinio ir vidurio Somalio dalį. Tačiau grąžinamiems asmenims, neturintiems nesenos gyvenimo Somalyje patirties, grėstų realus netinkamo elgesio pavojus, jeigu jų gimtoji vieta būtų grupuotės „al-Shabaab“ kontroliuojamoje teritorijoje arba jeigu jiems reikėtų per ją keliauti, nes jie nebūtų susipažinę su griežtais joje galiojančiais privalomais Islamo kodeksais, todėl jiems galėtų būti taikomos tokios bausmės kaip užmėtymas akmenimis, amputacija, plakimas ir fizinės bausmės.

Pagrįstai tikėtasi, kad grąžinami asmenys, kurie neturėjo glaudžių šeimos ryšių arba negalėjo saugiai keliauti į vietą, kurioje jie turėtų tokių ryšių, turėtų ieškoti prieglobsčio viduje perkeltųjų asmenų (VPA) arba pabėgėlių stovykloje. Todėl Europos Žmogaus Teisių Teismas turėjo nagrinėti sąlygas šiose stovyklose, kurios buvo apibūdintos kaip baisios. **Šiuo atžvilgiu jis nurodė, kad tuo atveju, kai krizę iš esmės sukėlė tiesioginiai ir netiesioginiai konflikto šalių veiksmai, o ne skurdas arba valstybės išteklių, reikalingų kovoti su tokiu gamtiniu reiškiniu kaip sausra, trūkumas, tinkamiausias požiūris vertinant, ar baisios humanitarinės sąlygos pasiekė 3 straipsnyje nustatytą ribą, buvo apibūdintas sprendime *M. S. S. / Belgija ir Graikija****, kuriame Teismas turėjo atsižvelgti į prašytojo gebėjimą pasirūpinti savo pagrindiniais poreikiais, pvz., maistu, higiena ir pastoge, jo pažeidžiamumą atsižvelgiant į netinkamą elgesį ir galimybę, kad jo padėtis per protingą terminą pagerės** ([55]). Sąlygos pagrindiniuose centruose – „Afgooye“ koridoriuje Somalyje ir Dadaabo stovyklose Kenijoje – buvo gana baisios ir prilygo elgesiui, viršijančiam 3 straipsnio ribą. Viduje perkeltieji asmenys „Afgooye“ koridoriuje turėjo labai ribotas galimybes gauti maisto ir vandens, be to, paaiškėjo, kad pastogė tapo aktualia problema, nes žemės savininkai siekė išnaudoti jų keblią padėtį pelnui. Nors Dadaabo stovyklose humanitarinė pagalba buvo prieinama, dėl pernelyg didelio žmonių kaičiaus galimybė gauti pastogę, vandens ir naudotis sanitarinėmis priemonėmis buvo labai ribota. Abiejų stovyklų gyventojai buvo pažeidžiami smurtinių nusikaltimų, išnaudojimo, priekabiavimo, priverstinio įdarbinimo atžvilgiu ir galimybės, kad jų padėtis per protingą terminą pagerės, buvo labai mažos. Be to, pabėgėliams, gyvenantiems arba iš tiesų bandantiems patekti į Dadaabo stovyklas, taip pat grėsė realus pavojus, kad juos *grąžins* Kenijos valdžios institucijos.

([55]) Išskirta autorių.

Kalbant apie prašytojų asmenines aplinkybes, pažymėtina, kad pirmajam prašytojui grėstų realus netinkamo elgesio pavojus, jei jis pasiliktų Mogadiše. Kadangi vieninteliai jo artimi šeimos nariai buvo mieste, kurį kontroliavo grupuotė „al-Shabaab“ ir kadangi jis į Jungtinę Karalystę atvyko 2003 m., kai jam buvo tik šešiolika metų, taip pat grėsė realus netinkamo grupuotės „al-Shabaab“ elgesio pavojus, jei jis būtų perkeltas į miestą. Todėl buvo tikėtina, kad jis atsidurtų viduje perkeltųjų asmenų arba pabėgėlių stovykloje, kurioje sąlygos buvo pakankamai baisios, kad atitiktų 3 straipsnio ribą, ir pirmasis prašytojas būtų ypač pažeidžiamas atsižvelgiant į jo psichikos ligą.

Antrajam prašytojui kiltų realus netinkamo elgesio pavojus, jei jis pasiliktų Mogadiše. Nors buvo pripažinta, kad jis priklausė daugumos „Isaaq“ klanui, Teismas nelaikė to pakankamai įtakingo ryšio, kuris padėtų jam apsisaugoti, įrodymu. Nebuvo jokių įrodymų, kad jis turėjo kokių nors glaudžių šeimos ryšių pietų ir vidurio Somalyje. Bet kuriuo atveju jis į Jungtinę Karalystę atvyko 1988 m., kai jam buvo devyniolika metų, ir neturėjo jokios gyvenimo patirties valdant grupuotės „al-Shabaab“ represiniam režimui. Todėl jam kiltų realus pavojus, jeigu jis ieškotų prieglobsčio grupuotės „al-Shabaab“ kontroliuojamoje teritorijoje. Pavojus grėstų ir tuo atveju, jei prieglobsčio būtų ieškoma viduje perkeltųjų asmenų ar pabėgėlių stovyklose. Galiausiai faktas, kad antrojo prašytojo atžvilgiu buvo priimti išsiuntimo į Mogadišą, o ne į Hargeisą nurodymai, atrodo, prieštaravo vyriausybės teiginiui, kad jis būtų priimtas į Somalilandą.

Išvada: deportacija reikštų pažeidimą (vienbalsiai).

41 straipsnis. Reikalavimas atlyginti žalą nepareikštas.

* Žr. *NA. / Jungtinė Karalystė*, Nr. 25904/07, 2008 m. liepos 17 d., informacinis pranešimas Nr. 110.

** Jungtinės Karalystės prieglobsčio ir imigracijos specialiosios kompetencijos teismo kriterijai, nustatyti byloje *AM ir AM (ginkluotas konfliktas: rizikos kategorijos) / kilmės šalis Somalis*, 2008 m., UKAIT 00091.

*** [DK] Nr. 30696/09, 2011 m. sausio 21 d., informacinis pranešimas Nr. 137.

2007 m. EŽTT sprendimas *Salah Sheekh / Nyderlandai* ([56])

Faktinės aplinkybės. Prašytojas, 1986 m. gimęs Somalio pilietis, 2003 m. gegužės mėn. išvyko iš Somalio su suklastotu pasu ir, atvykęs į Amsterdamo Šipholio oro uostą, paprašė suteikti prieglobstį. Jis paaiškino, kad jo šeima, kuri priklausė ašrafų mažumos gyventojų grupei, išvyko iš Mogadišo 1991 m. dėl pilietinio karo ir prisiglaudė už 25 kilometrų įsikūrusiame kaime, kuriame iš jų buvo atimti likę daiktai. Kaimą kontroliavo agbalo klanas, kurio ginkluotosios pajėgos persekiojo prašytoją ir jo šeimą ir tris kitas ašrafų šeimas, žinodami, kad jie neturėjo jokių apsaugos priemonių. Per įvairius keletą metų trukusius incidentus karinė grupuotė nužudė jo tėvą ir brolį, surengė smurtinį išpuolį prieš jį ir jo brolius ir du kartus pagrobė ir iššagino jo seserį. 2003 m. liepos mėn. jo prieglobsčio prašymas nebuvo patenkintas, nes, imigracijos ir integracijos ministro manymu, jis, *inter alia*, neatitiko pabėgėlio statusui keliamų reikalavimų, nebuvo jokių įrodymų, kad jis buvo žinomas (vietos) režimo oponentas, politinės partijos ar judėjimo narys arba šalininkas ar kad buvo kada nors areštuotas ir sulaikytas. Ministras nustatė, kad prašytojo problemos buvo susijusios ne su svarbiais, sisteminiais diskriminacijos veiksmais, bet veikiau buvo bendros nestabilios padėties pasekmė, susijusi su tuo, kad nusikalstamos grupės dažnai ir savavališkai baugino žmones ir jiems grasino. Todėl nebuvo jokio realaus pavojaus, kad su juo būtų elgiamasi pagal 3 straipsnį draudžiamu būdu jam sugrįžus į Somalį ir kad jis galėtų apsigyventi vienoje iš vietovių, kurios, Nyderlandų valdžios institucijų manymu, buvo priskirtos „santykinai saugioms“. Regiono teismas prašytojo skundą atmetė. Gavęs informaciją, kad jam buvo išduotas Europos Sąjungos kelionės dokumentas ir jis bus deportuotas į vieną iš „santykinai saugių teritorijų“, prašytojas ministrui pateikė prieštaravimą ir paprašė regiono teismo sustabdyti jo deportaciją, kol bus išnagrinėtas prieštaravimas. Jis, *inter alia*, teigė, kad, būdamas mažumos, kuri negali gauti vieno iš valdančių kalnų apsaugos, nariu, net jeigu jis nuvyktų į „santykinai saugias teritorijas“, jis būtų priverstas gyventi viduje perkeltųjų asmenų stovykloje, kuriose sąlygos buvo apgailėtinos. Prašytojo prieštaravimas dėl ministro sprendimo ir jo prašymas pasilikti buvo atmesti. Tačiau tuo tarpu Nyderlandų valdžios institucijos atšaukė prašytojo išsiuntimo taisyklių galiojimą ir atleido jį nuo sulaikymo, gavusios iš Teismo nurodymą pagal 39 taisyklę. Paskui prašytojui buvo leista prašyti išduoti leidimą gyventi pagal laikinąsias taisykles dėl tam tikrų prieglobsčio prašytojų iš Somalio kategorijų, kurias tuo tarpu priėmė ministras. Prieglobstis jam buvo suteiktas 2006 m. kovo mėn.

Teisės nuostata: 37 straipsnio 1 dalies c punktas. Nors prašytojui nekilo tiesioginio išsiuntimo pavojus, Teismas vis tiek nustatė, kad nustatytos laikinosios taisyklės dėl tam tikrų prieglobsčio prašytojų iš Somalio kategorijų nebuvo klausimo sprendimo būdas, nes valdžios institucijos vienareikšmiškai nurodė, kad jos turėtų būti peržiūrėtos Teismui priėmus sprendimą dėl bylos, susijusios su Somalio piliečiais, esmės, kuriame jis nustatė laikinąją apsaugos priemonę. Toliau nagrinėjant prašymą paaiškėjo, kad tai yra veiksmingiausias bylos sprendimo būdas, ypač atsižvelgiant į tai, kad jeigu prašymas būtų atmestas ir atsitraukus nuo susitarimo, prašytojas turėtų visas galimybes prašyti įtraukti jo prašymą į sąrašą: *nėra jokio pagrindo išbraukti*.

([56]) EŽTT, informacinis pranešimas apie Teismo jurisprudenciją Nr. 93, 2007 m. sausio mėn., *Salah Sheekh / Nyderlandai* – 1948/04, 2007 m. sausio 11 d. sprendimas [III skirsnis].

3 straipsnis. Teismas pažymėjo, kad vyriausybė neketino išsiųsti prašytojo į kurias nors kitas Somalio teritorijas, išskyrus tas, kurios laikomos „santykinai saugiomis“. Nors tokios teritorijos apskritai buvo stabilesnės ir taikesnės, palyginti su kitomis šalies dalimis, tarp asmenų, kurie buvo kilę iš tų teritorijų ir turėjo jose klaną ir (arba) šeimą, padėties ir asmenų, kilusių iš kitų Somalio vietų, kuriose tokių ryšių nebuvo, padėties buvo didelis skirtumas. Labiausiai tikėtina, kad prašytojas, kuris priklausė pastarajai kategorijai, galėtų gauti klano apsaugą vienoje iš „santykinai saugių“ teritorijų. Todėl buvo galimybių, kad jis galiausiai atsidurs viduje perkeltųjų asmenų stovykloje, kurios gyventojai buvo marginalizuoti, izoliuoti ir tapo pažeidžiami nusikaltimų atžvilgiu. Tačiau, nepaisant to, ar prašytojui grėstų realus uždrausto elgesio pavojus tose teritorijose, jo išsiuntimas bet kuriuo atveju nebuvo galimas pagal 3 straipsnį, nes nebuvo garantijų, kurios turėjo būti vietoje kaip būtina sąlyga taikyti vidinio persikėlimo alternatyvą, t. y. išsiunčiamas asmuo turėjo turėti galimybę keliauti į atitinkamą vietą, atvykti ir sugebėti joje apsigyventi.

„Santykinai saugiose teritorijose“ veikiančios institucijos informavo atsakovo vyriausybę, kad jos prieštaravo įvairių klasių pabėgėlių priverstinei deportacijai ir nepriėmė ES kelionės dokumento. Todėl net jeigu vyriausybei pavyktų išsiųsti prašytoją į vieną iš „santykinai saugių“ teritorijų, tai jokiu būdu nereiškė garantijos, kad prašytojas, atvykęs į vietą, galėtų joje apsistoti, o vyriausybė, neatlikdama stebėsenos, neturėtų jokių galimybių patikrinti, ar jam pavyko sėkmingai atvykti ([57]).

Todėl kilo realus jo išsiuntimo pavojus arba neturėjimas jokios kitos alternatyvos, išskyrus vykimą į šalies teritorijas, kurios, vyriausybės ir UNHCR manymu, buvo nesaugios. Tai, ar prašytojui grėstų realus pavojus sulaukti draudžiamo elgesio, jeigu jis atsidurtų už „santykinai saugių teritorijų“ ribų, elgesys, kurį jis patyrė prieš išvykdamas iš Somalio, galėtų būti klasifikuojamas kaip nežmoniškas pagal 3 straipsnį, be to, mažumos grupės, kuriai jis priklausė, pažeidžiamumas žmogaus teisių pažeidimo atžvilgiu buvo tinkamai užfiksuotas. Atsakovo vyriausybės teiginys, kad problemos, su kuriomis susidūrė prašytojas, buvo bendros nestabilios padėties pasekmė, susijusi su tuo, kad nusikalstamos grupės dažnai ir savavališkai baugino žmones ir jiems grasino, nebuvo pakankamas, kad elgesiui, kurį patyrė prašytojas, nebūtų taikomas 3 straipsnis, nes ta nuostata taip pat galėjo būti taikoma situacijose, kuriose pavojus kilo iš asmenų, kurie nebuvo valstybės pareigūnai. Susijęs veiksnys buvo tai, ar prašytojas būtų galėjęs gauti apsaugą nuo prieš jį įvykdytų veiksmų ir siekti apginti teises, ir, Teismo manymu, prašytojas tokių galimybių nebūtų turėjęs. Atsižvelgiant į tai, kad padėtis Somalyje iš esmės nepagerėjo, nebuvo jokių požymių, kad prašytojas atsidurtų iš esmės kitokioje situacijoje, palyginti su ta, iš kurios jis pabėgo. Elgesys taip pat nebuvo savavališkas: prašytojas ir jo šeima buvo asmeniškai persekiojami dėl to, kad priklausė mažumos grupei, ir buvo žinoma, kad jie neturi jokios apsaugos. Iš prašytojo nebuvo galima reikalauti įrodyti, jog jo atveju būta papildomų išskirtinių asmeninių aplinkybių, norint įsitikinti, kad jam asmeniškai grėsė ir tebegresia pavojus. Nors vien netinkamo elgesio galimybė buvo nepakankama, kad būtų pažeistas 3 straipsnis, Teismas laikėsi nuomonės, kad prašytojo byloje buvo numatoma rizika.

Išvada: išsiunčiant būtų pažeistas 3 straipsnis (vienbalsiai).

([57]) Išskirta autorių.

13 straipsnis. Prašytojas kreipėsi į regiono teismą prašydamas sustabdyti išsiuntimą, kol bus priimtas sprendimas dėl jo prieštaravimo, tačiau teismas nusprendė, kad jo išsiuntimas nepažeistų 3 straipsnio. Atsižvelgiant į tai, kad žodis „teisių gynimas“, kaip apibrėžta 13 straipsnyje, nereiškė teisių gynimo priemonės, kuri būtinai turėjo būti sėkminga, ir kad numatyto išsiuntimo suderinamumas su 3 straipsniu buvo išnagrinėtas, prašytojui buvo suteikta veiksminga teisių gynimo priemonė atsižvelgiant į tai, kaip jis turėjo būti išsiųstas.

Išvada: pažeidimo nėra (vienbalsiai).

2014 m. EŽTT sprendimas *A. A. M. / Švedija* ([58])

„Perkėlimas viduje neišvengiamai yra susijęs su tam tikrais sunkumais. Vis dėlto iš Teismui pateiktų įrodymų matyti, kad yra laisvų darbo vietų ir kad apsigyvenę asmenys gali naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, taip pat kita UNHCR ir vietos institucijų finansine ir kitokia parama. Bet kuriuo atveju nėra jokių požymių, kad bendrosios arabų sunitų musulmonų gyvenimo sąlygos Irako Kurdistano regione būtų nepagrįstos arba bet kuriuo kitu būdu reikštų pagal 3 straipsnį draudžiamą elgesį. Taip pat nėra realaus pavojaus, kad jis atsidurs kitose Irako dalyse.“

73 punktas

Nacionalinių teismų praktika

Toliau pateikiamos atitinkamos nacionalinių teismų praktikos, į kurią buvo atsižvelgta rengiant šį vadovą, sprendimų sąrašas.

- 2007 m. vasario 1 d. Federalinio administracinio teismo (Vokietija) sprendimas *Prašytojas (Čečėnija) / Migracijos ir pabėgėlių federalinis biuras (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge – BAMF)*, Bundesverwaltungsgericht n. 1 C 24.06, ECLI:DE:BVerwG:2007:010207U1C24.06.0.
- 2013 m. rugsėjo 30 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (Čekija) sprendimas *Ij / Vidaus reikalų ministerija*, 4 Azs 24/2013-34.
- 2011 m. birželio 30 d. Bylinėjimosi pagal užsieniečių įstatymą taryba (Belgija) *X / Pabėgėlių ir asmenų be pilietybės reikalų generalinio komisaro biuras (Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides – CGRS)*, Nr. 64 233.
- 2011 m. kovo 18 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (Suomija) sprendimas *A / Suomijos imigracijos tarnyba*, KHO:2011:25.

Daugiau nacionalinės teismų praktikos, susijusios su VAA, pateikiama EASO teismų praktikos duomenų bazėje adresu https://caselaw.euaa.europa.eu/pages/searchresults.aspx? Paieška atlikta naudojant raktažodžio „vidaus apsaugos alternatyva / persikėlimo alternatyva“ filtrą.

([58]) 2014 m. EŽTT sprendimas *A. A. M.*, *op. cit.*, 16 išnaša. Dėl konkrečių nuorodų į teismo sprendimo punktus žr. 73 punktą, skelbiamą adresu EŽTT „Hudoc“ duomenų bazė.

Kaip susisiekti su ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai Europe Direct centrų. Artimiausio centro adresą galite rasti internetu (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lt).

Telefonu arba raštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:

– nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),

– šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696,

– naudodami šią formą: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_lt.

Kaip rasti informacijos apie ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje Europa (european-union.europa.eu).

ES leidiniai

ES leidinius galite peržiūrėti arba užsisakyti adresu op.europa.eu/lt/publications. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į Europe Direct arba į vietos dokumentų centrą (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_lt).

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1951 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

ES atvirieji duomenys

Portale data.europa.eu suteikiama prieiga prie ES institucijų, įstaigų ir agentūrų atvirųjų duomenų rinkinių. Šiuos duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais. Be to, portale suteikiama prieiga prie daugybės Europos šalių duomenų rinkinių.

Europos Sąjungos
leidinių biuras